Ե. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 1328 — 100 ՓԱՐԱ — ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ, 13 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1923

ԲԱԺՆԵԳԻՆ

Պոլիս	900	400	200	Ղշ.
Թուրքիա	900	500	250	»
Արտասահ.	100	60	30	Ֆր.
Ամերիկա	10	6	3	Տլր.

Բերչէմպէ Բազար, Քէրէսթէճիլէր փողոց (Թամ. Ռէժիի բովընտի փողոց) Թիւ 11/13, Էյուպի խան (Ռոման խանի դիմաց) ՂԱԼԱԹԻԱ — Կ. ՊՈԼԻՍ

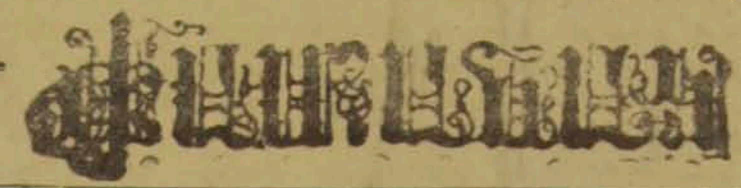
ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՁԱՅՆԸ

«ژوغوورتی چاینی» ـ زامانق غزته سی
اداره خانه سی درسعادت غلطه چهارشنبه بازارنده
کراسته جیلر سوقاغنده (رومان) خانی
قارشوسنده (١٣) خانده

Jogovourti Tzain - Jamânak
Quotidien Armenien
Perchembe Pazar, Rue Kérésté-djiler, No 11—13 Eyoubi Han
(Vis-à-vis du Roman Han)
Galata Constantinople

* ԺԶ. ՏԱՐԻ *

Հիմնադիր «Ժամանակ»ի
ՄԻՍԱՔ ԳՈՉՈՒՆԵԱՆ [ՔԱՍԻՄ]

* ԹԻՒ 4612 *

ԾԱՆՑԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏՈՂԸ
էջ Բ. Գ. Դ.
40 25 15 Ղրուշ

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ԽԶՈՒՄԸ
ԵՒ
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՐԾԻՔԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ

ԼՕԶԱՆԻ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԸ

Տէյլի Թէլէկրաֆի Լօզանի մասնաւոր թղթակիցը հետեւեալ կերպով կը նկարագրէ Խորհրդաժողովին բանակցութեանց խզումը։

Այնպէս կը թուի թէ վերջին վայրկեանին Թուրքերը ուզեցին իրենց խաղը խաղալ։ Լորտ Քըրզընի մեկնումէն հազիւ քանի վայրկեան անցած էր երբ Ըսմէթ փաշա Լօզան Բալաս պանդոկէն հեռաձայնեց բրիտանական պատուիրակութեան բնակած Պօ-Ռիվաժ պանդոկը, հարցնելու համար թէ ճի՞շդ էր որ բրիտանական արտաքին գործոց նախարարը մեկնած էր Լօզանէն։

Այնպէս կ'ենթադրուի թէ Թուրքերը սկսած են հասկնալ իրենց ընթացքին ունենալիք ծանրակշիռ հետեւանքները, և կ'ուզեն փոխել իրենց վարմունքը, սակայն այլեւս շատ ուշ է արդէն։ Ցետագային իրենց կնքելիք դաշնագիրը չպիտի պարունակէ այնքան վեհանձն պայմաններ որքան կը պարունակէր այս դաշնագիրը՝ զոր մերժեցին։

Այլ եւս ո՛չ մեկ զարմանք որ բանակցութեանց յետաձգումին պատճառները տնտեսական և ելեւմտական պայմաններն են. Թուրք պատուիրակութիւնը յամառութեամբ պահանջեց որ դաշնագրին այս գլուխները ամբողջութեամբ վերաքննուին։

Ոչինչ կրնայ արդարացնել այն յիմարութիւնը, որով ամէն կէտերու մասին համաձայնութիւն գոյացած դաշնագիր մը մէկ կողմ նետուեցաւ, բանալու համար խռովութեանց նոր շրջան մը։

Այս վերջին օրերու ընթացքին պատահեցաւ նաեւ ուրիշ անբացատրելի դէպք մը, և մենք երբեք չի կրցինք հասկնալ թէ ինչ պատճառներէ դրդուելով Մ. Բուանքարէ Մուսթաֆա Քէմալ փաշայի կը հաւաստէր թէ Ֆրանսա կրնայ անջատ դաշնագիր մը կնքել՝ եթէ Լօզանի բանակցութիւնները ձախողին։ Մենք այս դիմումը երբեք չկրցինք ըմբռնել թէև, սակայն որոշ կերպով գիտենք որ եթէ Թուրքիա անջատ դաշնագիր կնքելու նպատակ ունի պետութեան մը հետ՝ այդ պետութիւնը ո՛չ թէ Ֆրանսան, այլ Մեծն-Բրիտանիան է. Այսպիսի դաշնագիր մը առաջարկը ներկայացուեցաւ Անգլիացիներուն, սակայն բնականաբար մերժուեցաւ. ստոյգ բան մըն է որ մենք չենք կրնար ընել, սակայն Ըսմէթ փաշա դիւանագիտութեան քաոսային վիճակի մը մէջ գտնուած պահուն Ֆրանսայի հաղմէ եղած այս տեսակ կոչ մը, կրնար Թուրքերու այն յոյսը ներշնչել թէ Լօզանի մէջ եթէ ձախողանք առաջ գայ՝ անոր հետեւանքը պիտի ըլլայ հաշտութիւն՝ Անգլիոյ հետ։

Թայմզի թղթակիցը եւս հետեւեալը կը գրէ. — «Ըսմէթ փաշա Խորհրդաժողովը ո՛չ թէ ձախողած, այլ յետաձգուած կը նկատէ, այնպէս որ շատ հաւանական կարելի է նկատել որ ան Էնկիւրիի կառավարութեան հետ խորհրդակցելէ յետոյ Լօզան վերադառնայ՝ դաշնագիրը ստորագրելու համար։ Ներկայիս ամէնէն աւելի գոհունակութիւն պատճառող պարագայ մը եթէ կայ, այն ալ բոլոր [...] թանալն է. Անոնք բոլորն ալ անկեղծօրէն հաշտութեան փափաքեցան և իրենց կատարած մեծ զիջողութիւնները, ապացոյցն է անոնց այդ անկեղծ փափաքին։

[...] Թուրքերը չկրցին տեսնել իրենց երկրին իրական շահերը և չըմբռնեցին որ արդիական պետութիւն մը պէտք էր համակերպէր օտարականներու հետ լաւ վերաբերուելու. Թուրքերը կ'ըսեն թէ իրենց դատարաններն ու օրէնքները տարբերութիւն չունին աշխարհի ո և է պետութեան օրէնքներէն և դատարաններէն,

Պէտք չէ մոռնալ նաեւ թէ Մ. Բուանքարէի վերջին հեռագիրը ողբալի ազդեցութիւն մը ունեցաւ Խորհրդաժողովին ձախողելուն մէջ։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ
ԻԶՄԻՐԻ ԽՆԴԻՐԸ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԱԾ

Կը նախատեսուի թէ երբ Ըսմէթ փաշա Էնկիւրի վերադառնայ, պիտի ապահովցնէ իր կառավարութիւնը եւ պիտի բացատրէ թէ Լօզանի Խորհրդաժողովը յետաձգուած է՛ միայն։ (Թ. Հ. Ռ.)

ԼՈՆՏՈՆ, 11.—Անգլ. թերթերը կ'ըսեն թէ օտար պատերազմական նաւերու Իզմիրի նաւահանգիստին մէջ խարսխելու խնդիրը կարգադրուելու ճամբուն մէջ է։

ԸՍՄԷԹ ՓԱՇԱՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՊՈՒՔՐԷՇԻ ՄԷՋ

ՊՈՒՔՐԷՇ, 11.—Ըսմէթ փաշա երէկ տեսակցեցաւ Նուկօ Սլավիոյ դեսպանին հետ։ Այսօր պիտի այցելէ արտաքին գործոց նախարար Մ. Տուքայի։

Օրագրողներու հետ իր տեսակցութեան միջոցին. Ըսմէթ փաշա ըսաւ թէ, ճամբորդութեան մէջ գտնուելուն համար տեղեկութիւն չունի Իզմիրի վերջին դէպքերէն։ Կրկնեց թէ Թուրքիա խաղաղասիրական դիտումներ ունի։ Վախ յայտնեց թէ մեծ տէրութիւն մը կ'աշխատի վերարծարծել պատերազմը, այն պատրուակով թէ հաշտութիւնը կնքուած չէ։ (Ռ.)

ՊՈՒՔՐԷՇ, 11.— Ածեվէրուլ վստահութիւն կը յայտնէ տպագրալի մասին և կ'ըսէ թէ Լօզանի Խորհրդաժողովին խզումով ստեղծուած կացութիւնը երբեք պալքանեան պետութիւնները մտահոգելու բնոյթը չունի։

Նոյն թերթը կ'ըսէ թէ ներկայիս պէտք է պաղարիւն ըլլալ. և այն կարծիքը կը յայտնէ թէ Թուրքիա մեծ շահ ունի առիթը չփախցնելով իրեն ներկայացուած դաշնագիրը ստորագրելու և անկախութեան համար իր երկար պայքարի ընթացքին ստացած վէրքերը դարմանելու աշխատելուն մէջ։ (Ի. Գ.)

Արեւելքի մէջ կնճռոտութիւններ
ՉՊԻՏԻ ԾԱԳԻՆ

ԲԱՐԻԶ, 11.—Թան կը կարծէ գիտնալ թէ հակառակ ներկայ դժուարութեանց՝ գործերը դէպ ի հաշտութիւն կ'ընթանան. Ան կը մերժէ ընդունիլ որ կնճռոտութիւններ կրնան պատահիլ՝ որովհետեւ ո՛չ Թուրքիա և ոչ ալ ուրիշ ոեւէ ազգ շահ չունի կնճռոտութիւններ առաջ բերելու մէջ։ (Ի. Գ.)

ԸՍՄԷԹ ՓԱՇԱ ԱՅՍՕՐ ՊՈԼԻՍ ԿԸ ՀԱՍՆԻ

Վերջին պահուն մեզ ստացած տեղեկութեանց համաձայն, Թուրք պատուիրակութեան նախագահ Ըսմէթ փաշա և միւս անդամները երէկ իրիկուն Կիւլ Ճէմալ շոգենաւով Քիւսթէնճէէն ճամբայ ելած ըլլալով, այս առտու Պոլիս կը հասնին և գրեթէ անմիջապէս կը մեկնին Էնկիւրի. Այս նպատակով արդէն մասնաւոր կառախումբ մը կ'սպասէ Հայտար փաշայի մէջ։

(Շարունակութիւնը կարդալ երկրորդ էջ)

ՈՐՈ՞ՆՔ ԷԻՆ ԽԶՈՒՄԻՆ ԻՐԱԿԱՆ ՊԱՏՃԱՌՆԵՐԸ

6 փետր. Թուակիր Թայմզ «Խորհրդաժողովին վերջ»խորագրով խմբագրականի մը մէջ ի մէջ այլոց հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ։

«Բազմաթիւ շրջանակներու մէջ այն կարծիքը կը տիրէ թէ եթէ Խորհրդաժողովը յետաձգուած է, ան վերջնականապէս մեռած չէ։ Այս իրողութեան ամենայատկանշական կողմն այն է որ կիրակի իրիկուն Ըսմէթ փաշա Լօզան Բալաս պանդոկէն հեռաձայնով հարցուց թէ Լորտ Քըրզըն մեկնա՞ծ էր թէ ո՛չ։ Աւելի վերջը ան լրագրողները իր մօտ հրաւիրելով հաւաստեց թէ միայն տնտեսական և ելեւմտական խնդիրն էին որ արգելք կը հանդիսանային հաշտութեան ճամբուն վրայ. ան ըսաւ թէ Խորհրդաժողովը ո՛չ թէ խզուած, այլ յետաձգուած էր. Լօզանի մեր թղթակիցը եւ նոյն կարծիքը ունի թէև, սակայն չի կարծեր որ Էնկիւրի տրամադիր ըլլայ դաշնագրին անմիջական ստորագրումին հաւանութիւն յայտնելու. Եւ սակայն Կ. Պոլսոյ մէջ չի կարծուիր թէ Թուրքիա իր վերջին խօսքը ըսած է. Լոնտոնի և Բարիզի մէջ այն տպաւորութիւնը կը տիրէ թէ Մուսթաֆա Քէմալ պիտի մերժէ դաշնագիրը։

[...] տեղեակ չէ այն պատճառներուն, որոնք յետաձգումը առաջ բերին, ան Մ. Պոմբառի հետ խորհրդակցելէ առաջ Ֆրանսայի բռնելիք դիրքին մասին ոեւէ որոշում չպիտի տայ։

Եթէ Թուրքերը վայրկեան մը այնպէս կարծեցին թէ իրենց ցոյցը պիտի կրնար դաշնակից ճակատը խախտել, անոնք անգամ մը եւս զո՛հը եղած են իրենց անկարողութեան՝ հասկնալու համար Եւրոպական կարծիքը. անոնք եթէ ակնարկ մը նետեն բարիզեան մամուլին վրայ, գիտցած պիտի տեսնեն որ իրենց ընթացքը ալ աւելի ուժեղացուցած է Դաշնակիցներու միացեալ ճակատը. Ըսմէթ փաշա կը յաւակնի ըսել թէ դժուարութիւնը տնտեսական և ելմտական խնդիրներու մասին էր, մինչդեռ թէ՛ Լօզանի և թէ Լոնտոնի մէջ այն կարծիքը կը տիրէ թէ միակ դժուարութիւնը քաբիթիւլասիոններու մասին կը կայանար. Եւ Թուրքերը մեծապէս սխալեցան խզում պատճառելով այս տեսակ խնդրի մը համար, որու մասին Եւրոպական բոլոր պետութեանց տեսակէտները միեւնոյնն են. Բոլոր քաղաքակիրթ ժողովուրդներուն համար կենսական է Թուրքիա դրամագլուխ մտցնելը, սակայն այս պետութեանց շահերն ու հպատակները պէտք է պաշտպանուած ըլլան պատշաճաւոր դատարաններու կողմէ։

Ֆրանսա Անգլիայէն աւելի հընորհեալ և ընդարձակ վաճառականութիւն մը ունի Թուրքիոյ հետ, ինչպէս նաեւ մեծագումար դրամագլուխներ՝ որոնք Թրք. ձեռնարկ-

(Շար. կարդալ Բ. էջ)

Օրուան Նիւթեր

ԲԱՆԱՅՕԹԻՆ ՍԱՐՍԱՓԸ...

Շարունակելով կաթողիկոսական վերջին ընտրութեան վերաբերեալ լրագրական անէքտոտներու շարքը, որուն վերջին յօդուածին Ա. մասը հրատարակուած էր շաբաթ օրուան թիւով. այսօր պիտի խօսիմ... Բանայօթին վրայ, որ իր կարեւոր դերը ունեցած է երկու հայ թերթերու մրցումին մէջ.

Բայց նախ ըսեմ թէ ո՛վ էր այս Բանայօթը.

Անոնք որ տասնեակ տարիներ առաջ հրատարակուող հայ թերթերուն մէջ գրտնուած են իբրեւ խմբագիր, գրաշար կամ պաշտօնեայ, շատ լաւ կը ճանչնան այս յոյն երիտասարդը, որ Աժանս Քօնսթանթինօբլի հեռագիրները ցրուելու պաշտօնը ունէր.

Համոյակատար, քաղցրաբարոյ եւ ազնիւ երիտասարդ մըն էր, եւ այս պատճառաւ հայ թերթերու տպարաններուն մէջ ամէնէն կը սիրուէր. Շատ գիշեր, իր գործը աւարտելէ ետք, Բերա չէր դառնար այլ եւս ու կա՛մ Ժամանակի, կամ Լուսաբերի խմբագրատան մէջ կը պառկէր անկիւն մը, գլուխը աթոռի մը յենակին կրթնցուցած կամ սեղանի մը վրայ դրած.

Լուսաբերի խմբագիրները, որոնք յաջորդ օրը կատարուելիք կաթողիկոսական ընտրութեան մասին Ժամանակէն ետ չմնալու համար միջոցներ կը փնտռէին, ուզեցին օգտուիլ այդ յոյն երիտասարդին համոյակատարութենէն.

Ժամանակ այդ միջոցին շատ սպասում ունէր եւ ստիպուած էր բաժնը կանուխէն մեքենային յանձնել, որպէսզի կարենար Պոլսոյ եւ արուարձաններուն ամէն կողմը թերթ հասցնել. Մանաւանդ որ, կաթողիկոսական ընտրութեան առթիւ, հայ ընթերցողներու հետաքրքրութիւնը ա՛լ աւելի սրուած էր այդ օրերուն.

Առաջին թերթերը կը յանձնուէին [...] կանուխ կը ծրարուէին ու կը կապուէին խմբագրատան մէջ, եւ ցրուիչները գալիքնուն պէս պատրաստ ծրարները կ'առնէին ու անմիջապէս կը մեկնէին.

Այնպէս որ կարելի չէր թերթ մը ծախու առնել անոնցմէ, եթէ նոյնիսկ 10-20 դրուշ տրուէր մէկ հատին, որ այն ատեն կ'արժէր 10 փարա.

Բանայօթի պիտի վիճակէր, վարձքի մը փոխարէն, հայթայթել Ժամանակի թիւ մը այն ծրարներէն, որոնք առաջին անգամ դուրս պիտի հանուէին տպարանէն.

Ցիշատակներու այս վերջին յօդուածին երկրորդ մասին... Ա. հատուածին կը ձգենք պատմել թէ Բանայօթ ի՛նչպէս կատարեց իր դերը եւ թէ ի՛նչ էր իր սարսափին պատճառը.

ՀԱՅՐ ՎԱՐԴԱՆ

ԹՈՒՐՔ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ
ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՆԱԳՐԻ ՆԱԽԱԳԾԻ
ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ՊԱՏՃԷՆԸ

Յօդ. 94.—Դաշնակից հպատակները, որոնք 1914 Հոկտ. 29էն առաջ օսմ. կառավարութենէն կամ տեղական իշխանութենէն տրուած մենաշնորհներ ունէին ներկայ դաշնագրով Թրքական մնացած հողամասերու վրայ, Թուրք կառավարութեան կողմէ պիտի վերահաստատուին իրենց ամբողջական իրաւունքներուն և պարտաւորութեանց մէջ, որոնք կու գան 1914 Հոկտ. 29էն առաջուան մենաշնորհին պայմանագրութենէն և յաւելեալ համաձայնութիւններէն։

Նմանապէս հաստատուած են,—նոյն իսկ եթէ Թուրքիա անոնց վերջնական հաստատման անհրաժեշտ բոլոր պայմանները չէ լրացուցած—, մենաշնորհներու բոլոր պայմանագրութիւնները, ինչպէս նաեւ 1914 Հոկտ. 29էն առաջ դաշնակից հպատակներուն և Թուրքիոյ միջեւ կնքուած բոլոր համաձայնութիւնները և որոշումները, եթէ անոնք գործադրութեան սկզբնաւորութիւն մը ունեցած և առարկայ եղած են համաձայնութիւններու՝ օսմ. կառավարութեան և դաշնակից կառավարութեան մը միջեւ։

Բոլոր մենաշնորհներու տեւողութիւնը ինչպէս նաեւ մենաշնորհի մը մէջ նախատեսուած պայմանաժամեր. պիտի երկարաձգուին այնչափ ժամանակ որչափ անցած է 1914 Հոկտ. 29էն և ներկայ դաշնագրին գործադրութեան թուականին միջեւ։

Այսու հանդերձ այս երկարաձգումը նկատի պիտի առնուի գնահատութեանը մէջ այն հատուցումին, որ պիտի տրուի մենաշնորհի տէրերուն, ի գործադրութիւն 80րդ յօդուածին, ինչպէս նաեւ յաջորդ հատուածով նախատեսուած պատշաճեցումին մէջ։

Այն պարագային երբ մենաշնորհները, պայմանագրութիւնները և համաձայնութիւնները չհամապատասխանեն տնտեսական նոր պայմաններուն, Թուրք կառավարութիւնը և մենաշնորհի տէրերը իրենց միջեւ պիտի համաձայնին վերաքննութեան մը կամ այդ նոր պայմաններուն պատշաճեցումի մը համար։

Ներկայ դաշնագրին գործադրութեան թուականէն սկսեալ մէկ տարուան պայմանաժամի մէջ, և այդ պատշաճեցումի պայմաններուն վրայ կողմերու միջեւ բարեկամական համաձայնութիւն մը չգոյացնելու պարագային, որոշումը պիտի յանձնուի երեք իրաւարարներու. Իրաւարարներէն մէկը պիտի նշանակուի մենաշնորհին տիրոջ և երկրորդը Թուրք կառավարութեան կողմէ. Իսկ երրորդը, եթէ շահակիցներուն միջեւ համաձայնութիւն չգոյանայ, պիտի նշանակուի միջազգային դատական Ատեանին նախագահին կողմէ։

1918 Հոկտ. 30էն ի վեր օսմ. կառավարութեան և ներկայ յօդուածին մէջ ակնարկուած մենաշնորհներու և պայմանագրութիւններու տէրերուն միջեւ գոյացած համաձայնութիւնները հաստատուած են։

Թուրք կառավարութիւնը յանձն առաւ կ'ըլլայ վերահաստատել դաշնակից հպատակները այն իրաւունքներուն և պարտաւորութեանց մէջ, որոնք տրամադրուած են մենաշնորհներով և պայմանագրութիւններով։

Ջնջուած են 1914 Հոկտ. 29էն ետքի այն բոլոր օրինական կամ այլ տրամադրութիւնները, որոնք կը վնասեն ներկայ յօդուածին մէջ ակնարկուած իրաւունքներուն։

Յօդ. 95.—Թուրք կառավարութիւնը, ապահովելու համար Թուրքական ցանցի մը վերածումը այն երկաթուղիներուն, որոնց մէջ Թրքական կամ Դաշնակիցներու շահերը գերակշիռ չեն, ներկայ դաշնագրին թուականէն սկսեալ մէկ տարուան մէջ պիտի ձեռնարկէ յիշեալ երկաթուղիներու գնման կամ վերստացման։ Երբ Թուրք կառավարութիւնը ձեռնարկէ վերստացումի, Ազգերու Ընկերակցութեան կողմէ նշանակուած իրաւարար մը պիտի որոշէ մենաշնորհին տիրոջ տրուելիք հատուցման գումարը, ձեռնարկին իրական և արդի արժէքին համաձայն, պակսեցնելով 1918 Հոկտ. 30էն ի վեր կատարուած աշխատութիւններու գումարը։

Դաշնակից կառավարութիւնք, որոնց հպատակները գերակշիռ շահեր ունին երկաթուղիի ձեռնարկներու մէջ, իրենց մասին պիտի գիւրացնեն նախորդ հատուածին մէջ նախատեսուած փոխակերպութիւնը. Յառաջիկային կնքուելիք համաձայնութիւններու մէջ պիտի որոշուին այս գործակցութեան հանգամանքը և այդ փոխակերպութեան եղանակները. Շահագործման մէջ Թրքական դրամագլուխներուն պիտի ապահովուի մասնակցութիւն մը, որ առնուազն հաւասար պիտի ըլլայ օտար ամենէն կարեւոր խմբակին մասնակցութեան բաժինին։

Յօդ. 96.— Թէ՛ 1913ի պալքանեան պատերազմներուն հետեւանքով և թէ ներկայ դաշնագրին տրամադրութեամբ Թուրքիայէն անջատուած հողամասերու մէջ յաջորդ պետութիւնը մենաշնորհներուն կամ պայմանագրութեանց տէրերուն հանդէպ Թուրքիոյ բոլոր իրաւունքները և պարտաւորութիւնները ստանձնած ըլլալով, պարտաւոր պիտի ըլլայ անոնց տրուած երաշխաւորութիւնները պահել կամ համահաւասար երաշխաւորութիւններ տալ։

Այս փոխանակութիւնը իւրաքանչիւր յաջորդ պետութեան համար պարտաւորիչ պիտի ըլլայ. սկսեալ դաշնագրին գործադրութեան թուականէն, որով հողային փոխանցումը տրամադրուած է. Ցիշեալ պետութիւնը ամէն օգտակար միջոց պիտի գործադրէ, որպէսզի մենաշնորհներու շահագործումը և պայմանագրութիւններու գործադրութիւնը կարենան շարունակուիլ առանց ընդհատումի։

Այսու հանդերձ, ներկայ դաշնագրին գործադրութեան թուականէն սկսեալ, կարելի պիտի ըլլայ բանակցութիւն կատարել յաջորդ պետութիւններուն և մենաշնորհի ու պայմանագրութեան տէրերուն միջեւ, հաւաքական համաձայնութեամբ պատշաճեցնելու համար յիշեալ մենաշնորհներուն և պայմանագրութիւններու տրամադրութիւնները տնտեսական նոր պայմաններուն։

(Շարունակելի,)

ներու յանկացուած են, անիկա մըտադիր է ալ աւելի ընդարձակելու իր այս կարգի ձեռնարկները. և անոր միակ բանաւոր և այխաւորութիւնը՝ Արևելքի մէջ հաստատուելիք խաղաղութիւնը կրնայ տալ, պարագան նոյնն է նաև Անգլիոյ, Միջերկրականի նահանգներուն և միւս պետութեանց համար, իսկ Թուրքիոյ համար օտար դրամագլուխը կենսական է. ան չկրնար ծայր առնելու իր չքաւոր վիճակով յառաջդիմել առանց օտար օժանդակութեան սակայն ոեւէ օտար դրամատէր չի կրնար շէյին մը տրամադրել Թրք. ներկայ դատարաններուն և օրէնքներուն։

Ոչ մէկ պարագայի մէջ Բրիտ. հանրային կարծիքը պիտի հաւանի որ մենք այս կէտին մէջ աւելի ընդարձակ զիջողութիւններ ընենք։ Ֆրանս. հանրային կարծիքը ևս մեծապէս յուսախաբ եղած է Լօզանի մէջ պատահածէն. Թուրքերը մեծ ապերախտութիւն ցոյց տուին Ֆրանս. բարեկամեցողութեան հանդէպ. կրնէ Ֆրանս. մամուլը։ Ինչ որ ըլլան Ֆրանսայի դիւանագէտներուն տեսակէտները, որոնց պատասխանատուութիւնը խզումին մէջ, խնդրոյ առարկայ չէ, այնպէս կը թուի թէ Ֆրանս. հանրային կարծիքը իրական դաս մը առած է կիրակի օրուան աղէտէն. կը կարծենք թէ ան այլևս համոզուած է այս սիւնակներուն մէջ քանիցս մեր կրկնած այն ճշմարտութիւնը թէ՝ եթէ կ'ուզուի Արևելքի մէջ կարգադրութիւն մը ձեռք բերել, Ֆրանսա և Անգլիա անպայման պէտք է միացած ըլլան և հաւաքական քաղաքականութիւն մը հետապնդեն։ Միմիայն միութեան տեսքը կրնայ առաջքը առնել որ Էնկիւրի Մերձաւոր Արևելքը նոր և անչափելի աղէտի մը չառաջնորդէ։

ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԻՆ ՅԵՏԱՁԳՈՒՄԸ Ո՛Չ ԽԶՈՒՄ, Ո՛Չ ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԿԸ ՆՇԱՆԱԿԷ

«Լօզանէն յետոյ» խորագրով խմբագրական մը մէջ 6 Թուակիր Տէյլի Թէլէկրաֆ կը գրէ.

«Հիմայ որ Խորհրդաժողովին պատճառած յուսախաբութեան առաջին [illegible] հարկ չկայ յուսահատելու։ Խորհրդաժողովը կրնայ վերջացած ըլլալ կամ ոչ, մէկ բան միայն կայ, զոր պէտք է միշտ մեր աչքին առջև ունենանք, Լորտ Քըրզըն անցեալ չորեքշաբթի օր կ'ըսէր թէ միշտ երջանիկ պիտի ըլլար, եթէ իրեն պատեհութիւն տրուէր Լօզան վերադառնալու՝ դաշնագիրը ստորագրելու համար. մենք այն կարծիքը ունինք թէ ուշ կամ կանուխ Լօզանի մէջ պատրաստուած դաշնագիրն է որ պիտի կոչուի Մերձաւոր Արևելքի կացութիւնը վարելու, անկարելի է որ պետական մարդոց պատրաստած այդ մեծ գործը պարապը երթայ. արդարև Թուրք պատուիրակութիւնն իսկ յայտարարեց թէ դաշնագրին գլխաւոր մասերուն 80 առ հարիւրը կարգադրուած են և թէ ինք պատրաստ է այս բոլոր խնդիրներուն մասին անջատ համաձայնութիւններ ստորագրելու։

Լօզան գտնուող դաշնակից պատուիրակներէն ո՛չ մէկը կը կարծէ թէ կիրակի օրուան Թուրքերուն մերժումը վերջնական խզումի մը և պատերազմական վիճակի մը պատճառ կրնայ ըլլալ։

Թուրքերը մերժեցին ստորագրել, որովհետև այնպէս կարծեցին թէ իրենց առջև բացուած էր անջատ բանակցութեանց ճամբան։ Անոնք ասոր ապացոյցը տուին՝ իրենց մետաաններուն ժամու փորձով։ Երբ Լորտ Քըրզընի առաջարկեցին անջատ հաշտութիւն մը կնքել, այս առաջարկին Լորտ Քըրզընի կողմէ մերժուիլը խիստ նպաստաւոր կերպով մեկնաբանուեցաւ Լորտ Քըրզընի կողմէ։ Այս երկիրը պէտք է կատարելապէս և իրապէս գործակցի միւս պետութեանց՝ Թուրքիոյ հանդէպ հետապնդուելիք քաղաքականութեան մէջ։ Եթէ ասիկա կարելի չըլլայ, այդ պարագային Մեծն Բրիտանիոյ ուրիշ բան չմնար ընելիք, բայց եթէ իրեն համար մասնաւոր կարգադրութիւններ ընել։

Թուրքերը բացարձակ անհաշտութիւն մը ցոյց տուին քաբիթիւլասիօններու խնդրին մէջ, որ կենսական է բոլոր պետութեանց համար, ասկէ զատ Ֆրանսա, ուրիշ ո և է պետութենէ աւելի կը շահագրգռուի այս խնդրով՝ նկատի ունենալով Թուրքիոյ մէջ իր շատ աւելի մեծ տնտեսական և ելևմտական շահերն ու ձեռնարկները։ Թուրքիա օտարականներէն ոեւէ օժանդակութիւն պէտք չէ սպասէ, որքան ատեն որ վերահաստատուած չեն օտարահպատակներու երաշխաւորութիւնները։ Թուրքերը պէտք է լաւ հասկնան այս պարագան։

Այս խնդրին մէջ պայքարելով, Լորտ Քըրզըն աշխատեցաւ ոչ միայն դաշնակիցներուն, այլ քաղաքակիրթ ազգերուն համար որոնք տնտեսական շահեր ունին Թուրքիոյ մէջ։ Այս կէտը Ըսմէթ փաշայի բացատրեց նաև ամերիկեան պատուիրակը։ Դէպքերու կատարեալ գիտակցութեամբ, անյաղթելի համբերութեամբ, անխոնջելի ճարտարութեամբ և աննման բաւքով մը շաբաթներ, ամիսներ գիշեր ցերեկ իր դիւանագիտական կռիւը մղելով, Լորտ Քըրզըն աշխատեցաւ խաղաղութիւնը վերահաստել Արևելեան Եւրոպայի մէջ և Թուրքիան ազգերու ընտանիքին մէկ անդամը դարձնել։ Ներկայիս վիճելի խնդիրներու մեծ մասը արդէն լուծուած են և մենք վստահ ենք որ Լորտ Քըրզըն իրականացած պիտի տեսնէ այն քաղ. քականութիւնը՝ որու գլխաւոր ճարտարապետն ու պաշտպանողն եղաւ ինք։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱԶԳ. ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Ազգ. Խնամատարութեան Վարչ. Խորհուրդը զանազան աղբիւրներէ լսելով Յունաստան փոխադրուած որբերու մասին այլ ընդ այլոյ անհրապատ տեղեկութիւններ, խնդրած էր Ընդհ. Տօրէն և Րըլիֆի ներկայացուցիչ Պ. Խաչատուրեանէ անմիջապէս մեկնիլ Յունաստան և տեղւոյն վրայ ստուգել ամէն ինչ ու խորհրդակցելով Րըլիֆի հետ, հարկ եղած բանաւոր կարգադրութիւնները ընել։

Պ. Խաչատուրեան Յունվ. 6-ին մեկնած և Փետր. 6-ին վերադարձած ըլլալով, ներկայացուցած է իր տեղեկագիրը որ կարդացուելով յատենի Խորհրդոյս, Խնամատարութիւնս հասու եղած է թէ՝

Ա. Առաջին օրերուն, որբերու հապճեպ փոխադրութեան յարակից դժուարութիւնները [illegible] թիւնը անխուսափելի կը դարձնէր կարգ մը ոչ հաճելի պատահարներ.

Բ. Չկայ թերութիւն մը, որուն ծանօթ չըլլայ Րըլիֆը և կարելին ի գործ չդնէ զայն որ առաջ անհետացնելու համար։

Գ. Հայ հասարակութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրենք սա կէտին վրայ թէ՝ գրեթէ հաւասար թուով յոյն որբեր կը գտնուին Յունաստանի մէջ այժմ Րըլիֆի հոգատարութեան տակ, որոնց վիճակը համանման է մերիններուն։ Եւ սակայն Յոյնի մը կողմէ ո՛ և է գանգատ լսուած չէ ցարդ։

Ամեր. Րըլիֆը ամէնէն աւելի գիտակից իր յանձնառութեան, արագօրէն սկսած է կազմակերպել բոլոր որբանոցները։

Տղայոց առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է, թէ՝ բնակարաններու անբաւականութիւնը և թէ իրարմէ ունեցած հեռաւորութիւնը նկատի առնելով՝ Րըլիֆը որոշած է բոլոր որբերը յարմար կեդրոն մը փոխադրել և իր հաստատութիւնները ամէն տեսակէտով նախանձելի վիճակի մը հասցնել։ Արդէն բառ այս ծրագրին գործի ձեռնարկած է։

Խնամատարութիւնս այս առթիւ պարտ անձին կը համարի հրապարակաւ իր երախտագիտութիւնը յայտնել ամերիկեան բոլո՛ր հաստատութեանց, որոնք ո՛չ միայն դրամով, այլև ազնիւ անձնուիրութեամբ լծուած են սիրով ու գիտակցութեամբ Որբախնամ նուիրական գործին։

Ի Դիմաց Վարչ. Խորհրդոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Պ. Խ. ԵՐՈՒԱՆԴԵԱՆ Ց. ՏԱՑԼԵՐԵԱՆ

ԱԶԳ. ԽՆԱՄԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ներկայիս կուգայ հրապարակաւ իր խորին շնորհակալիքը յայտնել՝ շաբենական գործակալ Տիար Գասպար Տէօքեանի Տիկնոջ, որ բարեհաճեցաւ ոչխար մը նուիրել Օրթագիւղի տարագրելոց կայանին մէջ պատսպարուող տարագիրներուն։

ԴՊՐՈՑԻ յարմար 5-6 սենեակնոց և պարտէզով տուն մը կը փնտռուի, Ակիւտար, Ինճանիէ, Չիֆթէ Պաքալի շրջականները։ Դիմել կէս օրէ ետք Ժող. Ձայնի խմբագրատունը։ 2—1

Ըսմէթ փաշայի վերջին տեսակցութիւնը եւ Թուրքիոյ վերջին առաջարկները

Տէյլի Մէյլի թղթակիցը Լօզանէն հեռաձայնելով կը հաղորդէ իր թերթին.

Դաշնակից պատուիրակներու մեկնումէն վերջ Ըսմէթ փաշա կէսգիշերին իր մօտ հրաւիրեց Խորհրդաժողովին ընդհ. քարտուղար Մ. Մասիլլին, որու հետ երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ։ Ընդհ. քարտուղարը Ըսմէթ փաշայէն խնդրեց որ մեկնելէ առաջ տեղեկացնէ այն պայմանները որոնցմով պիտի կարենար դաշնագիրը կնքել։ Ըսմէթ փաշա պատասխանեց թէ Թուրք պատուիրակութիւնը կը պնդէր կիրակի օր կէսօրէն վերջ հրատարակուած ծանուցագրին վրայ։ Ան անգամ մը ևս ի վեր հանեց բանակցութեանց ընթացքին Թուրք պատուիրակութեան կատարած զիջողութիւնները՝ աւելցնելով որ չէր կրնար նոր զիջողութիւններ ընել։

Ըսմէթ փաշայի յայտարարութիւններէն կը հասկցուի թէ

Ա. — Ֆրանս. պատուիրակութեան մեկնումէն առաջ Թուրք պատուիրակութեան պետին ցոյց տուած նպաստաւոր տրամադրութիւնները այլևս չեն շարունակուիր

Բ. — Թէ՝ Թուրք պատուիրակութիւնը այն կարծիքը ունի որ դաշնագրի նախագիծը ամբողջութեամբ պէտք է վերաքննուի.

Գ. — Թէ Թուրք պատուիրակութիւնը կը պնդէ որ այն բոլոր խնդիրները որոնց մասին համաձայնութիւն գոյացած չէր փետր. 4-ին, պէտք է յետագային կատարուելիք բանակցութեանց առարկայ ըլլան.

Դ. — Թէ տնտեսական պայմանները պէտք է անջատուին դաշնագրէն.

Ե. Թէ իր պարտականութիւնը չէ ճշդել այն պայմանները, որոնցմով պիտի կարենար կնքել հաշտութիւնը, սակայն պիտի սպասէ դաշնակիցներու մէկ նոր նախաձեռնութեան.

Ըսմէթ փաշա յայտարարեց նաև թէ Մուսոլինիոյ զինադադարը ի զօրու պիտի մնայ որքան ատեն որ բանակցութիւնները յետաձգուած մնային և թէ ոեւէ վախ չկար թէ թշնամութիւնները պիտի վերսկսէին։ Ան կրկնեց նաև թէ կը շարունակէր խաղաղութեան ջերմ բարեկամ մը մնալ։

ԱՆԳԼԻԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ ՀԱՄԱՐԵՑԻՆ

Բըթի-Բարիզիէնի մասնաւոր թղթակիցը արեւելեան Էքսպրէսին մէջ Ըսմէթ փաշայի հետ ճամբորդած միջոցին փաշան հետեւեալը յայտարարած է.

«Մեզի համար միակ լուծում մը կար, տեղի տալ Անգլիոյ, որովհետեւ անիկա պատրաստ էր կռուիլ ոյժ տալու համար իր պահանջումներուն. եւ այսպէսով հողային պահանջումներէ հրաժարելով Մուսուլի մասին համաձայնութիւն մը գոյացնել Լորտ Քըրզընի հետ. Անգամ մը որ Անգլիան գոհացում ստանար. այլեւս պատերազմի ո եւ է վտանգ գոյութիւն չէր ունենար. քանի որ ներկայիս, ո՛չ Ֆրանսա եւ ո՛չ ալ Իտալիա զինուորական ո եւ է ճիգ չէին կրնար ընել Արեւելքի մէջ, հետեւաբար մենք ո եւ է պատճառ մը չունէինք տնտեսական զիջումներ ընելու Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ՝ նկատելով որ անոնք ի վիճակի չեն մեզի ո՛ եւ է բան պարտադրելու։»

ԼՕԶԱՆԻ ԺՈՂՈՎԸ ԻՆՉՈ՞Ւ ՅԵՏԱՁԳՈՒԵՑԱՒ

Թանին «Պատմական ճշմարտութիւն մը» խորագրին տակ ի մէջ այլոց հետեւեալ տողերը կը գրէ Լօզանի Խորհրդաժողովին խզումին առիթ տուող պատճառներուն մասին.

«Ամբողջ անհամաձայնութիւնը սա երկու կէտերու մասին էր. Առաջին՝ Դաշնակիցները կ'ուզէին որ մեր ծառայութեան մէջ ընդունե[illegible] ատեններուն մէջէն. Երկրորդ՝ կը պահանջուէր որոշ կերպով յայտնել թէ բնակարաններու մէջ կատարուելիք խուզարկութեան խնդիրներու մասին ի հարկին պէտք է յիշել առանձին բողոքը։

Ռիզա Նուր պէյ իր մօտ հրաւիրեց մեր պատուիրակութեան օրէնսգէտ-խորհրդական Շէրիֆ, Մունիր, Թահիր և Շուքրի պէյերը և անոնց կարծիքը հարցուց այս մասին. Թահիր պէյ ըսաւ որ այս պահանջումները բացարձակապէս անընդունելի են։ Միւս խորհրդականները ո՛չ մէկ անպատեհութիւն տեսան այս մասին։

Անոնք յայտարարեցին թէ քանի որ արդէն անկանոն գործառնութեանց մասին բողոքելու իրաւունք տրուած ըլլալով կարելի էր բողոքել և դիմում կատարել դատարաններու վարչական տնօրինութեանց մասին. անոր անպատեհութիւն մը չկար որ յայտնապէս ըսուէր թէ բնակարաններու խուզարկութեան առթիւ ալ պիտի բողոքուի։

Այս խորհրդականները անպատեհութիւն մը չտեսան նաև որ Թուրքիոյ ծառայութեան մէջ առնուելիք չէզոք օրէնսգէտ-խորհրդականները Լահէյի արդարութեան ատեանին անդամներուն կողմէ ներկայացուելիք ցուցակի մը մէջէն ընտրուին, որովհետև աշխարհի ամենաբարձր դատական ատեանին կողմէ կարգ մը դատաւորներու իբր թեկնածու ներկայացուիլը պիտի թեթեւցնէր զանոնք ընտրելու համար մեր քաշելիք դժուարութիւնները։

Ռիզա Նուրի պէյի այս խորհրդակցութենէն վերջ, Ըսմէթ փաշա կարծիքը հարցուց Թահիր պէյի որ իր գաղափարը յայտնելով հաւաստեց որ այս պահանջումներուն ընդունումը երկրին համար խիստ գէշ պիտի ըլլայ։ Ասոր վրայ, մերժողական պատասխան տրուեցաւ Մ. Մոնթանեի և Մ. Պոմբառի, և Լորտ Քըրզըն մեկնեցաւ Լօզանէն։

Հետեւեալ առտու, Բարիզ մեկնելէ առաջ Մ. Պոմբառ անգամ մըն ալ տեսակցեցաւ Ըսմէթ փաշայի հետ։ Թուրք պատուիրակութիւնը հաշտութիւնը ապահովելու համար զոհողութիւն մը ևս ընելով առտուն ընդունեց այն կէտերը զորս առջի գիշեր մերժած էր։ Սակայն Լորտ Քըրզըն արդէն մեկնած ըլլալով, բանակցութիւնները առկախ մնացած էին։

Ասկէ զատ առկախ կը մնային նաև տնտեսական ու ելմտական խնդիրները. սակայն Դաշնակիցները յանցանքը մեր վրայ բեռցնելու և ամբողջ աշխարհի հանրային կարծիքը միացեալ ճակատի մը ձեւով մեզի դէմ հանելու պատճառ մը գտած էին։ Անոնք կ'ըսէին թէ Թուրքերը չեն ուզեր որ օտարներուն Թուրքիոյ մէջ կարենալ ապրելու հնարաւորութիւնն ընծայուելիք դատական վարչաձեւ մը ընդունուի։

Լորտ Քըրզըն ալ միեւնոյն խօսքերը կը կրկնէր անգլիական խորհրդարանին մէջ։

Մ. Մուսոլինիի յայտարարութիւնները ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

ՀՌՈՄ, 10.— Իտալ. Խորհրդարանին մէջ իր խօսած ճառով Մ. Մուսոլինի յայտարարեց թէ Թուրքիա ողջմտութեամբ պիտի շարժի, եթէ համաձայնութիւնը պահուի այն միեւնոյն պայմաններուն մէջ որ ի յայտ եկաւ Իզմիրի միջադէպին առթիւ։

Իտալ. կառավարութիւնը, ըսաւ ան չի կրնար ներկայիս իր հետապնդած քաղաքականութենէն տարբեր քաղաքականութիւն մը ունենալ և այն պահանջումները զորս կ'ընեն ձախակողմեանները, չպիտի կարենային արգելք հանդիսանալ որ Ֆրանսա Ռուրի մէջ յառաջանար, ընդհակառակը այս տեսակ ձեւ մը պիտի աւելցնէր գերմանական տրամադրութիւնը։

Մ. Մուսոլինի աւելցուց թէ Իտալ. կառավարութիւնը Ֆրանս. և Անգլ. կառավարութեանց զօրակցեցաւ ի պատասխան Թուրք կառավարութեան ծանուցագրին որ կը վերաբերէր 1000 թոնէն աւելի տարողութիւն ունեցող պատերազմական նաւերուն Իզմիրի նաւահանգիստ խարսխելուն։ (Թ. Հ. Ռ.)

«ՀԱՆ ՆԱԽ ԶԳԵՐԱՆ ՅԱԿԱՆԷ ՔՈՒՄՄԷ»

Մենք իր օրին մեր ընթերցողներուն յանձնարարած էինք չոգեւորուիլ եւ վերապահութեամբ ընդունիլ Ռուսաստանի մէջ Ազգ. Օճախ մը հիմնելու լուրը երկու շաբաթ առաջ, զոր քանի մը թերթեր, մասնաւորապէս թուրքերէնները, զգայացունց եղանակաւ մը մէջտեղ դրած էին։ Մեր վերապահութիւնը արդարացաւ ըստ որում վերջէն պարզուեցաւ որ եղած առաջարկը կը դառնար Հայ գաղթականները ընդունելու եւ զանոնք տեղաւորելու շուրջը։ Մենք չը գիտենք թէ Չիչէրին, այս առիթով ըսա՛ծ է արդեօք թէ. «մենք մէկ հարուածով լուծեցինք Հայ Ազգ. Տան հարցը» մի պարբերութիւն, որուն վրայ Ճակատամարտ ամբողջ խմբագրական մը գրած է իր շաբաթ օրուան թիւին մէջ. ոչ ալ կրնանք ըսել թէ ինչ բառերով կամ բացատրութեամբ յայտնած է նման միտք մը, բայց գիտենք թէ՝ ինչ բառերով ալ որ մէջտեղ դրուած ըլլայ ծանօթ առաջարկը եւ ինչ բացատրութիւն ալ որ գործածուած ըլլայ այդ առիթով այսօր ոչ մէկ Հայու մտքէն կ'անցնի արհամարհել եղած առաջարկը։

Ճակատամարտ գուցէ մոռցած է որ Դաշնակիցներու առաջարկով Հայկ. Հարցը Թուրքիոյ սահմաններու մէկ կէտին վրայ Հայերը ամփոփելու եւ անոնց միւնիսիբալ իրաւունքներ տրուելու մինիմումին վերածուած էր։

Դաշնակիցներու այդ առաջարկին մերժուելէն վերջ ուրեմն, Հայերը Ռուսաստանի մէկ կէտին վրայ ամփոփելու եւ անոնց միւնիսիբալ իրաւունքները ճանչնալու Չիչէրինի առաջարկը. ոչ անշուշտ ըստ էութեան, այլ ըստ ձեւի, այնքան ալ չը հակասեր Չիչէրինին վերագրուած խօսքերուն, եթէ երբեք ան ըսած ըլլայ զանոնք։

Բայց Ճակատամարտ չէ մոռցած, այլ շփոթած. որովհետեւ իր խմբագրականին մէջ ան իր գնահատութիւններուն խառնած է հին պատմութիւններ. եւ մենք չէինք ուզեր թոյլ տալ որ ան, Սուրիայէն մինչեւ Յունաստան ու անոր կղզիները, ծայրագոյն թշուառութեան մէջ տապլտկած հայ ժողովուրդը հիւրընկալ ափերու վրայ տեղաւորուած ցոյց տար եւ այդ թշուառներու անունով նոր դրուագներ աւելցնէր այն հին պատմութեանց վրայ, որոնց տպաւորութեան ներքեւ է որ, ինչպէս ըսինք, Ճակատամարտ գրած է իր խմբագրականը։

Ոչ միտք ունինք պաշտպանելու Չիչէրիններու Հայոց վերաբերմամբ վարած քաղաքականութիւնը, ոչ ալ հիացող մը եղած ենք եղած առաջարկին, բայց այս հանգամանքը արգելք չէ ըլլար որ մենք ճշմարտութիւնը չարտայայտենք. եւ ճշմարտութիւնը այս է որ Հայեր պէտք չէր ակնկալէին որ Պոլշէվիք Ռուսիա, համաշխարհային յեղափոխութիւն պայթեցնելու իր քաղաքականութեան եւ ոգորումներու մէջ հաշուի առնէր Հայերու ցանկութիւնները. այն Ռուսիան որ այդ ոգորումին մէջ չէր ընկրկած զոհելու իր ազգ. հարստութիւնը եւ մէկ ութերրորդը իր ամբողջ բնակչութեան,— քսան միլիոն Ռուսեր,— քսան անգամ աւելի շատ քան այն ժողովուրդը, որ շնորհիւ իր անհեռատես եւ իշխանութեան ծարաւի ղեկավարներուն, ինքզինքը խոյընդոտի դերի մէջ դրաւ հանդէպ այդ յեղափոխական յորձանքին, որուն փրփուրներուն վրայ շիւղի նշանակութիւն հազիւ ունէին Հայկական տեսակէտները. ճշմարտութիւնը այն է, որ այդ ղեկավարներուն ներկայացան մէկէ աւելի պատեհութիւններ, խուսափելու համար այն կորուստէն որուն Երեմիականը կը կարդայ այսօր Ճակատամարտ. բայց աթոռի մարմաջով կուրացած հայ ղեկավարները չը տեսան այդ պատեհութիւնները։

Հայ ղեկավարներու այդ սխալը գերան մըն է բաղդատմամբ այն շիւղին, որ կը տեսնայ այսօր Ճակատամարտ Ռուսական յեղափոխութեան փրփուրներուն վրայ. կամ Չիչէրինի աչքին մէջ։

Հա՛ն նախ զգերան յականէ քումմէ...։

Ինչպէ՞ս կարելի է լուծել արեւելեան ծանրակշիռ խնդիրները

Տէյլի խմբագրապետ Մ. Օկիւթ Կօլէն իր 9 Փետր. թուակիր թերթին մէջ հետեւեալ խմբագրականը կը գրէ.

Երեքշաբթի, երբ մենք Ըսմէթ փաշայի ետեւէն կը վազէինք, աղերսելու համար որպէս զի ստորագրէ Լօզանի դաշնագիրը. Էնկիւրիի կառավարութիւնը ուրիշ անարգանք մը կ'ընէր Դաշնակիցներուն։ Ան կը հրաւիրէր 1000 թոնէ աւելի տարողութեամբ նաւերու հրամանատարները մինչև փետր. 7ի կէս գիշերը քաշուիլ Իզմիրի նաւահանգիստին լացերը. Իզմիրի Թրքական իշխանութիւնները կ'աւելցնէին որ՝ հակառակ պարագային անոնց դէմ ոյժ պիտի գործեն. սոյն ազդարարութիւնը Մուտրոսի զինադադարին բոլորովին հակառակ է, քանի որ նոյն զինադադարը իրաւունք կուտայ դաշնակից պատերազմական նաւերուն խարսխել Թրքական ջուրերը. բայց Մուտրոսի զինադադարը Էնկիւրիի մարդոց համար խարխլած, անոնց աչքին ասիկա յոկ վաւերական պաշտօնաթուղթ մըն է. Էնկիւրիի Ազգային Ուխտն է որ՝

Այս խնդրին մէջ, Քէմալական կառավարութիւնը երեք ազդեցութիւններու առջև տեղի տուած է.

Նախ՝ հաշտութեան հեռանկարը շարժման մէջ դրած է Ասիոյ Պոլշէվիքները և Անատոլուի Գերմանները (Թուրքերը) որոնք յոյսերնին կը դնէին Արևելքի մէջ պատերազմ. վիճակի երկարաձգման, Եւրոպայի մէջ իրենց վախճանին սպասելու համար, այսինքն Ֆրանսայի ակարացման և անիշխանական բրօբականտի ի նպաստ շարժումներուն։ Գերմանիոյ մեծ ճարտարագէտներն ու տնտեսագէտները կը կռուին Թուրքիոյ մէջ ինչպէս Ռուրի մէջ։ Անոնցմէ շատեր կ'աշխատին Թուրքիան գաղթավայր դարձնել և զայն կազմակերպել։

Այսուհանդերձ ան ենթարկուած է որոշ չափով մը վախի ազդեցութեան. անիկա ապահով չէ իր քաղաքականութեան հետեւանքներուն վրայ, և կը վախնայ որ արևմուտքէն յարձակողականի մը առջև կը գտնուի. ան կը սարսափի արևմտեան տէրութեանց Թրքական ջուրերուն մէջ ունեցած մարտանաւերու պատկերէն և մտադրած էր Վոսփորի շրջանակին մէջ խարսխած մարտանաւերը քշել տալ, բայց չէ կրցած յաջողիլ. Այս անգամ ալ ան վճռական մերժումի մը առջև գտնուեցաւ. Լոնտոնի Բարիզի դահլիճները կատարելապէս համաձայնած են այս մասին, պատասխանած են որ պատերազմական նաւերը իրենց տեղերը պիտի մնան և ի հարկին իրենք զիրենք պիտի պաշտպանեն։

Լօզանի մէջ, հաշտութիւն կնքուի թէ ոչ, խիստ ծանրակշիռ խնդիրները առկախ պիտի մնան. Արևելքի մէջ նոր կնճռոտութեանց առաջքը առնելու միակ միջոցը Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջև ուղղամիտ համաձայնութիւն մը գոյացնելն է հանդէպ թշնամիի մը որ կը շահագործէ մեր միացած չըլլալը։

Ֆրանսա իրաւունք ունի անջատ բանակցութիւններ կատարելու

Կ'ԸՍԷ «ԹԱՆ»

8 Թուականի Թան «Լօզանէն Ցետոյ» խորագրով խմբագրականի մը մէջ ի միջի այլոց կ'ըսէ.

Հիմա որ Թուրք պատուիրակութիւնը ևս իր կարգին մեկնած է Լօզանէն, բանակցութեանց ժամանակը անցած և խորհրդակցութեանց ժամանակը հասած է.

Կը յիշուի որ Լորտ Քըրզընի մեկնումէն վերջ Ֆրանս. պատուիրակութիւնը պարապ չմնաց Լօզանի մէջ. արդարև երկուշաբթի առաւօտ, Մ. Պոմբառ Ըսմէթ փաշայի հետ կը համաձայնէր այն խնդրին մասին, որ օր մը առաջ անյաջողութեան պատճառ եղած էր։ Ասոր վրայ Մ. Բօնար Լօ Լոնտոնի կառավարութեան տեղեկացուց թէ Ֆրանսա կը փափաքէր որ հաշտութիւնը կնքուէր բոլոր Դաշնակիցներուն հետ միասին։ Կարելի է ենթադրել որ վերջին վայրկեանին եթէ հրաշքով մը անգլիացի լեռնագոր պատուիրակ մը գար Լօզան, հաշտութիւնը ստորագրուած պիտի ըլլար։

Սակայն մինչդեռ Ֆրանսա կ'աշխատէր վերստին կապել խզուած կապը, այս թելին երկու ծայրերը իրարմէ կը հեռանային։ Լօզանի Թուրք պատուիրակութիւնը այն կարծիքը ունէր թէ տակաւին վիճելի կէտեր կային, իսկ Լոնտոնի մէջ կը վարանէին վիճաբանութեանց վերսկսիլ բերանացի պարզ հրաւէրի մը վրայ։

Ինչո՞ւ համար ձախողեցաւ խորհրդաժողովը։ Իր քաղաքականութիւնը պաշտպանելու համար, Լորտ Քըրզըն երէկ կը յայտարարէր թէ «Դաշնակիցներու միութիւնը վտանգուած էր երրորդներու գործունէութեան հետեւանքով»։ Եթէ ասիկա կը նշանակէ թէ դաշնակիցներէն մէկը անջատ բանակցութիւններ կատարած է Ֆրանսայի հետ, ասոր մէջ Ֆրանսա մեղադրուելիք ո և է՛ բան չունի։ Այս մասին Անգլիոյ կողմէ եղած հարցումի մը պատասխանելով, Ֆրանսա պատասխանած է որ թէև իրաւունք ունի Թուրքերուն հետ անջատ բանակցութիւններ կատարելու, սակայն ներկայ պարագաներուն մէջ մտադիր չէ իր այդ իրաւունքը գործածելու։

Ֆրանսա մինչև վերջին վայրկեանը հաշտութիւն փափաքեցաւ. այս է պատճառը որ Խորհրդաժողովին ձախողիլը Ֆրանսայի իր դաշնակիցներէն բաժնուելուն պատճառով չէր որ տեղի ունեցաւ։

Իրականին մէջ պատահեցաւ որ զիրար չհասկցող խօսակիցներ միասին ժողով գումարեցին։ Յաղթական Թուրքերը իրենց զօրավարին դեկավարութեամբ Էնկիւրիէն ուղղակի Լօզան գալով չեն հասկցած որ պէտք է փոխել այսքան կնճռոտ մեքենայութեան մը ընթացքը՝ արեւելեան ազգերու աւանդութիւնները փոխելու համար։ Թուրքերը գլխաւոր կէտերը ձեռք ձգելէ վերջ երկրորդական կէտերուն մասին խզում առաջ բերին։

Միւս կողմէ Եւրոպայի ներկայացուցիչները ևս չեն ճանչնար Անատոլուէն եկած այս նոր Թուրքերը։

Գերման նախարարներուն արգիլուած է Ռուր մտնել

ՓԱՐԻԶ, 10.— Ռուրի մէջ ձեռք առնուելիք քաղաքական միջոցներու մասին Մ. Ժասպառ ատեան խորհրդակցեցաւ Մ. Բուանքարէի և ֆրանսացի բազմաթիւ նախարարներու հետ։

Այս առաջին խորհրդակցութենէն վերջ գերման դեսպանատան հաղորդուեցաւ թէ Ֆրանսա [illegible] լով որ գերման վարչապետ Մ. Քունոյի այցելութիւնը վտանգաւոր գրգռութիւն մը առաջ բերած էր Ռուրի շրջանի գերման ճարտարարուեստականներուն մէջ, բնակչութեան իսկ շահուն համար այսուհետև չպիտի տրուի որ գերման նախարարներ Ռուր մտնեն: (Թ. Հ. Ռ.)

Ռուրի պանքաներուն դրամները կը գրաւուին

ՓԱՐԻԶ, 11.— Մայանսի մէջ 13 ձերբակալութիւններ կատարուեցան, որոնց մէջ կը գտնուին նաև տիսքօնթօ դրամատան անօրէնը, որ դրամ ղրկած էր բանթողներուն։

Թէլվի դրամատունէն 200 միլիոն մառք գրաւուեցաւ։ Այս գումարը բանթողներուն հիմնադրամն էր։ Աւելի փոքր գումարներ ևս գրաւուեցան։ (Թ. Հ. Ռ.)

Ֆրանս. զրահաւոր մը Պէյրութի առջեւ

ՊԷՅՐՈՒԹ, 11.— Ստրազպուրկ ֆրանս. զրահաւորը Պէյրութ հասաւ։ (Թ.Հ.Ռ.)

Պուլկար նոր դահլիճին կազմը

ՍՕՖԻԱ, 11.— Մ. Սթամպուլիսքիի նոր դահլիճը կազմուած է հետևեալ կերպով. Մ. Սթամպուլիսքի պատերազմական և արտաքին գործոց, Կանէֆ դատական և ելմտական, Օպլօֆ երկրագործական, Պայլօֆ հանրօգուտ շինութեանց և երկաթուղիներու, Օմարթչիէվսքի կրթական, Ռատոլօֆ առևտրական նախարար։

Դահլիճին կազմը խիստ մօտ ատենէն պիտի ամբողջացուի։ (Թ.Հ.Ռ.)

Իրլանտացի հանրապետականները

ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆԸ

ՏԸՊԼԻՆ, 10.— Իրլանտացի հանրապետականները մերժեցին Ազատ Պետութեան հաշտութեան առաջարկները։ Հանրապետականներու սպայակոյտի պետը յայտարարութիւն մը հրատարակեց որ կ'ըսէ թէ պատերազմը պիտի շարունակուի, մինչև որ ճանչցուի Իրլանտայի անկախութիւնը։ (Թ.Հ.Ռ.)

Հիճազի դաշնագիրը Անգլիոյ հետ

ԼՈՆՏՈՆ, 11.— Անգլիոյ և Հիճազի թագաւորին միջև դաշնագիրը վերանորոգելու նպատակով Հիւսէին թագաւորին դեսպանը՝ Նաճի, Լոնտոնի մէջ բանակցութիւններ պիտի կատարէ։ (Թ.Հ.Ռ.)

Դանուբի յորդումը

ՊԷՇԹԱ, 11.— Դանուբի ջուրերը խորտակեցին թումբերը և ողողեցին դաշտերը. Պէշթայի շուրջը գտնուած դաշտին մէջ ջուրը 1 ուկէս մեթրի բարձրութեան մը հասաւ. 200 բնակարաններ ջուրին տակ մնացին, 800 հոգի անպատսպար մնացած են։ Գետեզերեայ հունձքերը փճացան։ Վնասները քանի մը միլիարի կը հասնին։ (Ս.)

ՊԷՇԹԱ, 11.— Դանուբի ողողումը խիստ ծանր է։ Պէշթայի արուարձաններուն և շրջականներուն կացութիւնը մտահոգութիւն կը պատճառէ։ Քանի մը հազար բնակիչներ ազատուեցան մեծամեծ դժուարութիւններով և տեղաւորուեցան վարժարաններու և եկեղեցիներու մէջ։ Իշխանութիւնք կը գործեն ազատելու համար դաշտերու բնակիչները, որոնք կը ջանան ողողումէն զերծ մնալ տանիքներու վրայ ապաստանելով։ (Ա.Դ.)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՆԵՐԸ

Սպանիոյ թագաւորը ստորագրած է հրամանագիր մը, որով կ'արտօնէ արտաքին գործոց նախարարութիւնը, աւելցնել իր ծախքերուն վրայ 120.000 ֆրփ գումար մը, օգնութեան հասնելու համար Իզմիրի հայ փախստականներուն։

ՀԱՅԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ազգերու Լիկի փետրվար 2ի նիստին մէջ Պելճիոյ ներկայացուցիչ Մ. Հիմանս յայտարարեց որ այս միջոցիս միջազգային յանձնախումբ մը կազմուելու վրայ է, մասնակցութեամբ Ամերիկացիներու ևս, որուն նպատակն է տեսակ մը պատսպարան հայթայթել մէկ քանի հարիւր հազար Հայերուն որոնք ցրուած են Սուրիոյ և Ցունաստանի մէջ։ Ազգերու Լիկը վերստին իր համակրութիւնը ցոյց տալու համար Հայերուն, որոշեց որ Լիկի քարտուղարութիւնը բարեհաճ ուշադրութեան առնէ այն ծրագիրները զորս հաւանաբար պիտի ներկայացնէ վերոյիշեալ Յանձնախումբը։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ՝ ՀԱՆԴԷՊ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

Ցունվարի սկիզբը Գերմանիայէն Համպուրկ-Պաթում գծով ղրկուած է Հայաստանի համար 16 արկղ դեղօրայք, հագուստ և գիրքեր։ Գիրքերը նուիրուած են գերման գրավաճառանոցներու կողմէ Հայաստանի համալսարանին։ Հանգանակութիւնը և գնումները կատարած է հայ-գերման ընկերութիւնը։

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԷՋ

Վիեննայի հայ գաղութին կարօտեալներուն ի նպաստ, հայ գաղութային միութեան կողմէ հայկական երաժշտական երեկոյթ մը կազմակերպուած է։ Հանդիսավայրին գեղարուեստական յարդարումը կատարեալ էր և Պ. Ե. Սոլեան ճարտարօրէն ղեկավարեց [illegible] նուագներէ կազմուած երգչախումբը։ Կոմիտաս Վ.ի երգերէն յետոյ, հայկական տարազով պարերը մեծ հետաքրքրութիւն յառաջ բերած են։ [illegible] երեկոյթի հայկական մասը լրանալէն յետոյ որ տեւեր է մինչև կէս գիշեր, սկսեր են պարերը որուն մասնակցեր են օտար ներկաներ։ Հանդէսը յաջող կերպով տեղի ունեցեր և արդիւնքն ալ գոհացուցիչ եղեր է։

ՀԱՅԵՐԸ ՀԱԲԷՇԻՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Հայեր սկսած են գաղթել Հապէշիստան, սակայն Ատիս Ապապայէն Արմէնիային կը գրեն թէ «գործ բռնելու բանը չկայ բացարձակապէս և մասի վրայ համբուռ մէկ քանի հայ և եւրոպացի տուներ արդէն անհագին վիճակներու ենթարկուած և իրենց գործերը սահմանափակած են։ Խանութպաններ օրերով առանց առեւտուր ընելու կ'անցընեն։ Հոնկէ կ'արտածուէին գլխաւորաբար կաշի և մեղրամոմ, առաջիններն գրեթէ, իսկ երկրորդին բացարձակապէս խնդրանք չկայ։ Հոս օդը, ջուրը լաւ է. աժանութիւն կայ։ կառավարական պաշտպանութիւն ալ կայ Հայոց համար, սակայն ոչ մը տնտեսականութիւն և ոչ գեղարուեստ կայ. քանի մը տարիէն մարդ գիտցածն ալ կը մոռնայ»։

ՊՈԼԻՍ

ՏԵՂԱՊԱՀ Ս.Ը Սամաթիոյ եկեղեցւոյն մէջ պատարագելու համար կիրակի օր նոյն թաղը գացած ըլլալով, գաղթականներու տղոց յատուկ դասարանի մը հաստատութեան խնդրով զբաղեցաւ և որոշուեցաւ որ գաղթականներու կայաններուն մէջ 70 տղոց յատուկ դասարան մը հաստատուի գաղթականութենէ եկող մէկ երկու ուսուցիչներով։ Արդէն Գասըմփաշայի մէջ ալ նոյն ձեւով կարգադրութիւն մը եղած էր։

Տեղապահ Ս.ը յետոյ այցելեց Ազգ. Հիւանդանոց և բոլոր յարկերը պտտելով տեղեկութիւններ առաւ հաստատութեան վիճակին մասին։ Հիւանդանոցի տնօրէն Տքթ. Փէշտիմալճեան, Տեղապահ Ս.ի այցելութեան առթիւ մեզ կը հաղորդէ թէ, Տ. Գէորգ եպսկ. յանձնարարած է իրեն որ կիրակի օր Բարեկենդանի առթիւ անուշեղէն մը տրուի պատսպարեալներու։ «Ես տեղապահական այս յանձնարարութիւնը գործադրելու պիտի աշխատիմ, բայց ի՞նչ ձեւով չեմ գիտեր։ Եթէ գտնուին բարեսէրներ որ ուզեն մասնակից ըլլալ իրենց օրուան ուրախութեան նաև Հիւանդանոցի պատսպարեալները, անուշեղէնը իր անունին համապատասխան բան մը կրնայ ըլլալ» կ'ըսէ տնօրէնը։

Կը յուսանք որ պիտի գտնուին բարեսէր անձեր, որոնք ուշադրութեան պիտի առնեն այս առաջարկը և մինչև կիրակի իրենց նպաստը պիտի հասցնեն Հիւանդանոց։

ԽՆԱՄԱՏԱՐԱԿԱՆ ընդհ. տնօրէնին հետ խորհրդակցութիւն մը կատարեց երէկ Տեղապահ Ս.ը, Պոլսոյ կայաններու մէջ գտնուած գաղթականներու վիճակին մասին։ Կը լսուի որ այս օրերս կարգադրութիւններ ըլլան, որովհետև տեղ տեղ անգոհացուցիչ է անոնց վիճակը։

ՕՐԹԱԳԻՒՂԻ առժամեայ Թաղ. Խորհուրդը ամբողջութեամբ, իսկ Մագրիգիւղի Թաղ. Խորհուրդը 7 անդամով ձեռնարկած են պաշտօնի և սկսած են աշխատութեան։ Մագրիգիւղի դիւանը ընտրուած է հետևեալ կերպով Պ. Ադամեան (ատենապետ), Հ. Փափազեան (ատենադպիր), Ց. Փիլիճեան (գանձապետ)։ Օրթագիւղի դիւանը ընտրուած է Խ. Սիւճեան (ատենապետ), Թ. Գալըճեան (ատենադպիր), Վ. Զէյթեան (գանձապետ)։

ՔՈՒԶԿՈՒՆՃՈՒՔԻ Թաղ. Խորհուրդը հաւաքական հրաժարական մը ղրկած ըլլալով Պատրիարքարան, Թաղ. Ժողովի որոշումով հրաւիրուեցան երէկ ատենապետ Պ. Սիրուն Տիօնեան և հաղորդուեցաւ իրեն որ Վարչութիւնը բնաւ չէ խորհած անվստահութիւն յայտնել իրենց մարմ[illegible] ղեցիներէ նոյնպէս Պատրիարքարանէ, և վերջին դեկուցումը՝ եկեղեցւոյ մաս մը արծաթներու վաճառման առթիւ, արդիւնք է թիւրիմացութեան, որովհետև Թաղ. Ժողովը հասկցած է թէ Տնտես. Խորհուրդը գոյութիւն չունենալուն համար պաշտօնական ձեռնարկութիւն չէր առնուած։ Պ. Տիօնեան բացատրեց ի ներկայութեան Թաղ. Ժողովի ատենապետին թէ, իրենք նախապէս խորհրդակցութիւն կատարած են արդէն բերանացի և այդ մասին Թաղ. Ժողովի կամքը առած են։ Տեղապահ Ս.ը և Թաղ. Ժողովի ատենապետը փափաք յայտնեցին որ նոյն Թաղ. Խորհուրդը շարունակէ իր պաշտօնը։

Այրի Տիկին Պէատրիս Ս. Պօստանճեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Մարտիրոս Պօստանճեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Նշան Պօստանճեան և զաւակունք (Ամերիկա), Այրի Տիկին Արուսեակ Դ. Գրիգորեան, Տէր և Տիկին Երուանդ Գրիգորեան և զաւակը, Այրի Տիկին Հայկանոյշ Իփէքճեան և զաւակը (Բարիզ). Տէր և Տիկին Բիւզանդ Քիւրքճեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Սմբատ Պօստանճեան (Պուլկարիա) Տէր և Տիկին Սուրէն Պօստանճեան և համայն ազգականք խորին ցաւով կը ծանուցանեն դառնաղէտ մահը՝

ՕՐ. ՏԻՐՈՒՀԻ Ս. ՊՕՍՏԱՆՃԵԱՆԻ

որ տեղի ունեցաւ կիրակի գիշեր յետ տաժանելի հիւանդութեան 20 տարեկան ծաղիկ հասակի մէջ։

Յուղարկաւորութեան տխուր արարողութիւնը տեղի պիտի ունենայ չորեքշաբթի, 14 փետրվար, կէս օրէ առաջ ժամը 10 ու կէսին Բերայի Ս. Երրորդութիւն եկեղեցւոյ մէջ ուր փոխադրուած է հանգուցեալին մարմինը և անկէ պիտի փոխադրուի Շիշլի, ազգ. գերեզմանատունը ամփոփուելու ընտանեկան դամբարանին մէջ:

ԽԱՆ. Մասնաւոր մահազդագրեր չըլլալով կը խնդրուի իբր այն նկատել ներկայս։

ԳՈՐԾԵ՞Լ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

ԱԹԷՆՔ, 12.— Ըսմէթ փաշա Պուլկարիայէն անցած ատեն, Սերպ օրագրողներ ընդունելով, կացութեան մասին լաւատեսութիւն յայտնած և ըսած է որ ընդունելի պայմաններով հաշտութիւն կնքելու համար Էնկիւրիի ժողովը արտօնած է զինք:

ԱԹԷՆՔ, 12.— Վէնիզէլոս Ցունաստանի և Իտալիոյ միջև եղած առկախ խնդիրները կարգադրելու և Իտալիոյ պետական անձերու հետ տեսակցելու համար Հռոմ պիտի երթայ։ Պ. Մուսոլինի կը փափաքի լուծում մը տալ այս առկախ խնդիրներուն։

ԱԹԷՆՔ, 12.— Իտալական թերթերը կը գրեն թէ, երբ դէպքեր ծագին, Սերպիա ապահոված է իր գործակցութիւնը Ցունաստանի։

Օր. Աստղիկ Յ. Ավանեան
եւ
Պրն. Յովհաննէս Սարգիսեան
ԽՕՍՏԱՑԵԱԼՔ
11 Փետրուար 1923
Օրթագիւղ Կ. Պոլսոյ — Ամերիկա

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈԼՍԷՆ ՁԻՆՈՒՈՐ ՊԻՏԻ ԱՌՆՈՒԻ՞

Թ. Էֆքեարի Էնկիւրիի թղթակիցը Փետրվար 11 թուականով հետևեալ հեռագիրը ղրկած է իր թերթին.

«Անհիմն է այն զրոյցը թէ Պոլսէն զինուոր պիտի հաւաքուի։ Ձեռնհաս շրջանակներու մօտ իմ կատարած քննութիւններէս հասկցուած է թէ Պոլսեցիները զէնքի տակ առնելու մասին որոշում մը գոյութիւն չունի և այդպիսի որոշում մըն ալ չպիտի տրուի»։

ՊՈԼՍՈՅ ՆԱՒԱՀԱՆԳԻՍՏԻ ՎԵՐԱՏԵՍՉՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՀԱՆԳԸ.— Պոլսոյ նաւահանգիստի վերատեսչութենէն. Թորփիլներով փակուած Իզմիրի ծովածոցին մէջ մտնելու և ելնելու համար հետևեալ պայմանները պէտք է յարգուին.—

ա.— Իզմիրի ծովածոցը մտնել ուզող ամէն տեսակ նաւերը Տարբճա Պրունըրի մօտ նետուած խարսխանիշին մօտենալով և նաւուղիղ պահանջելու յատուկ նշանը ընելով՝ պարտաւոր են կանգ առնել։

Նաւուղիղ նաւածիգը այդ շոգենաւերը անցընելով Թորփիլի շրջանակէն, Տարբճայի նաւահանգիստը պիտի տանի։

բ) Տարբճայի նաւահանգիստին մէջ շոգենաւերը կէս օրէն ետք, մինչև ժամը 2 պիտի սպասեն, և այդ ժամուն ամէնը մէկ պիտի մեկնին։ Տարբճա գտնուելիք նաւուղիղներէն մէկը, էն առջի շոգենաւը երթալով, միւս նաւերն ալ այդ շոգենաւին պիտի հետևին, և Թորփիլի շրջանակներէն պիտի անցնին։ Կէս օրէ ետք ժամը 2էն վերջ եկած շոգենաւերը մինչև յաջորդ օրը, Տա-

գ) Առագաստանաւերն ալ, միևնոյն ժամուն Տարբճա գտնուող նաւուղիղ մոթէօրի մը միջոցաւ քաշուելով պիտի անցուին։

դ) Իզմիրէն ելլել ուզող շոգենաւերը կէս օրէն առաջ ժամը 10ին պիտի մեկնին և նոյնպէս այս շոգենաւերուն նաւուղիղ մը պիտի ընկերանայ մինչև Տարբճա։ Առագաստանաւերը նոյնպէս քաշուելով դուրս պիտի հանուին։

ե) Առագաստանաւերը՝ անցքին և շրջականներուն մէջ բացարձակապէս չպիտի կրնան «վօլթա»յով պտտիլ։

զ) Կանոնի հակառակ, Թորփիլներու գծին մօտեցող նաւերը տորգիլելու համար մեր եզերապահ մարտկոցներէն մին պարապ թնդանօթ մը պիտի արձակէ և ասոր վրայ եթէ շոգենաւը դարձեալ չկենայ, անոր ցռուկին ուղղութեամբ ռումբ մը պիտի արձակէ:

է) Գիշերները երթեւեկելը առանց բացառութեան արգիլուած է:

ՀԵԼԼԷՆ ՇՈԳԵՆԱՒԵՐԸ ՊՈԼԻՍ ՉՊԻՏԻ ՀԱՆԴԻՊԻՆ.— Թանին կը գրէ. «Երէկ Պոլսոյ մէջ շրջած կարգ մը զրոյցներու համեմատ, Հելլէն կառավարութիւնը հաշտութեամբ չվերջացող ներկայ կացութիւնը ծանր գտնելով, Պոլսոյ և հելլէն նաւահանգիստներու միջև երթեւեկող հելլէն շոգենաւերուն զեկուցած է որ այսուհետև Պոլիս չհանդիպին։ Հելլէն դրօշ կրող բոլոր շոգենաւերը այս հրամանին պիտի հնազանդին մինչև որ կացութիւնը պարզուի»։

ԱՆՁԵՐՈՒ ԱՆՁԵՌՆՄԽԵԼԻՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԸ.— Էնկիւրիի Ազգային Մեծ Ժողովը ընդունած է անձնական ազատութեան անբռնաբարելիութեան մասին Ազգ. Մեծ Ժողովին ներկայացուած օրինագիծը որ կը բաղկանայ հետևեալ երկու յօդուածներէն.

1.— Անոնք որ կառավարութեան ազդեցութիւնը չարաչար գործածելով առանց ձերբակալման հրամանագրի մարդ կը ձերբակալեն, կը բանտարկեն, վարչական որոշմամբ կ'աքսորեն, ճամբորդութեան և կամ բնակարաններու ազատութիւնը կը բռնաբարեն, հանրային օգտի համար պէտքը չհաստատուած սեփականութեան իրաւունքներ կը բռնաբարեն առանց փոխարժէքը կանխիկ վճարելու, կամ մէկը պատկանեալ դատարանէն տարբեր ատեանի մը առջև կը հանեն և վերջապէս անոնք որ թէ՛ սահմանադրութեամբ և թէ մասնաւոր օրէնքներով ապահովուած անձնական ազատութիւնը և կամ քաղաքացիներու բնական և քաղաքակրթական իրաւունքները կը բռնաբարեն, ինչպէս նաև անոնք որ այդ յանցանքներուն մեղսակից են, մէկ տարիէն մինչև երեք տարի բանտարկութեան կը դատապարտուին, և պաշտօնէ ու աստիճանէ կը զրկուին։

Յօդ. 2.— Ընդհ. դատախազները՝ Ա. յօդուածին մէջ յիշատակուած յանցանքները գործողներուն հանդէպ ի՛նչ աստիճան կամ պաշտօն ալ ունենան անոնք, դատ կը բանան սովորական դատարաններու առջև։ Այս պարտականութեան մէջ անհոգութիւն կամ թերացում ցոյց տուող ընդհ. դատախազները կամ անոնց հրամանները չգործադրողները երեք ամիսէն մինչև երեք տարի կը բանտարկուին և անգամ մըն ալ տէրութեան ծառայութեան մէջ չգործածուելու պայմանաւ կը կորսնցնեն իրենց աստիճանն ու պաշտօնը։

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆՊԱՍՏԱՄԱՏՈՅՑ

Սիրանոյշ Պէրպէրեան, Արամ Կիւմիւշեան, Նուրիցա Գարապաճագեանէ կը խնդրուի ամերիկեան Նպաստամատոյցի Օրթագիւղի կեդրոնը թիւ 7 գրասենեակը։

Ցաւօք կը տեղեկանանք թէ Մարսիլիայի մէջ մեռած է Պ. Վաղարշակ Գույումճեան, որ ժամաթաթերթերը հրատարակած յետոյ առեւտրական հրապարակի վրայ ու լրագրութեան մէջ գործօն դեր մը ունեցած է։ Հանգուցեալը կը թողու կին մը և զաւակ մը։

Մամուլի բաժինը կարդալ Դ. էջին մէջ:

ՄԱՄՈՒԼ

ՎԵՐՋԻՆ ԿԱՑՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ

Վագըր (Անմէր Էմիր). — Եթէ պատմագիր մը ուզէ փնտռել թէ Լօզանի մէջ ինչո՞ւ համաձայնութիւնը չստորագրուեցաւ և անպատեհ թ ցավառումի համաձայնութիւն ընծայող կացութեան մը տեղի տըրուեցաւ, խիստ դժուարին պարագանութեան մը առջեւ պիտի գըտնուի։ Անիկա իր գանելիք պատճառները քով քովի շարելով, սա գարմանալի արդիւնքին պիտի յանգի։

1. Լորտ Քըրզըն՝ կիրակի օր ժամը 9.45 անցած Լօզանէն իր մեկնումը և այդ մեկնումը կէս ժամէն աւելի յետաձգել կամ չըհետաձգելը արժանապատուութեան խնդիր մը նկատած է։

2. Յաջորդ օրը Մ. Պոմբառի, վերջն ալ Մ. Կարօնիի մեկնելով, և ինքզինքնուն հրաւիրատիրոջ համագամանք տուող տէրութիւններըս բան մը չըրած մէկիկ մէկիկ կծկելով, մեզ միայնակ ձգած են Լօզանի մէջ։

3. Իրենց արժանապատուութեան չկերցնելով ինքնաբերաբար Լօզան վերադառնալ, անոնք նպաստ են որ այդ հրաւէրը տեղի ունենայ մեր՝ այսինքն այն տէրութեան կողմէ զոր կանոնի ու պատշաճութեան և քաղաքավարութեան հակառակ եղող ընթացքով մը հոն ձգեցին գացին, հաշտութեան վերաբերեալ հիմնական շահերն ալ այսպէս խանգարուած վիճակի մը մէջ թողլով։

4. Ֆրանսացիները՝ սկզբունքի տեսակէտով մեր ցոյց տուած զիջումները գէշ կերպով մեկնաբանելով, այնպէս նկատած են որ ատոնք իբր թէ միմիայն Անգլիացիներուն եղած են, և ֆրանսական արժանապատուութեան ու շահուն տեսակէտով ցաւ զգացած են, միենոյն ձեւով և թիւով զիջումներ ուզելով։

5. Կարգ մը խնդիրներ՝ որոնց մասին թէեւ համաձայնութիւն մը գոյացած էր գեր-յանձնաժողովներու նիստերուն մէջ, սակայն անոնց վերջնական դրութիւնները տարուած դաշնագրի նախագծին մէջ և թուականացուած է միայն յիշել խորհրդակցութիւններէն աջին տեսակէտները։

6. Մ. Բոմբառէ չփափաքելով համաձայնութիւնը խզող ճամբայ մը և հակում մը ցոյց տալ, կացութեան մասին հեռագրով տեղեկութիւն տանելով, փոխանակ այս ձեւով իր վերջին խօսքն ըսելու, սպասած է նախորդ խախամապետ Պայիմ Նաում էֆ.ի կողմէ՝ բնականաբար բարեացակամ տրամադրութեամբ ստանձնուած երկու կողմերը համաձայնեցնելու ձեռնարկին և այսպէսով Նաում էֆ.ի Պարիզէն Լօզան երթալուն համար ի զուր տառներէք ժամուան կարեւոր միջոց մը կորսուած է։

7. Երբ Մ. Բոմբառէ պահանջած է որ Անգլիա գործունէութիւն ցոյց տայ, Լոնտոնի դահլիճը յայտարարած է թէ Ֆրանսայի կամ Թուրքիոյ կողմէ տեղի ունենալիք հրաւէրէ մը վերջ միայն գործի պիտի խառնուի։

8. Լօզան հասաքուող զանազան ընկերութեանց փոխանորդները իրենց շահուն տեսակէտով խիստ ազդեցութիւն մը գործած են, մանաւանդ Ֆրանս. պատուիրակութեան վրայ։

Մեր ցոյց տուած այս ութը պատճառներուն վրայ դեռ շատ բաներ ալ կրնան աւելցուիլ. սակայն կարեւոր կէտը սա է որ հաշտութիւնը Լօզանի մէջ չկնքուելուն պատճառները, շահու վերաբերեալ անհամաձայնութիւններէ աւելի՝ գէշ զուգադիպութիւններէ ծագում առնող կարգ մը թիւրիմացութիւններէ և միւս կողմէն յարուցուած զանազան արժանապատուութեան խնդիրներէ առաջ եկած են։

Զինք ըսեր թէ մէջտեղը անհամաձայնութիւն չէ մնացած. սակայն մենք այս մասին խիստ ընդարձակ սահմանի մը մէջ չարժեցանք։ Զըսինք թէ՝ անմիջապէս մեր տեսակէտն ընդունեցէք որ հաշտութիւնը կնքուի, այլ ըսինք որ այս խնդիրներուն մասին բացէն երկարօրէն տեսակցինք և արդիւնքի մը յանգինք։

Ո՛չ ոք կրնայ պնդել թէ այսպիսի բանակցութեանց միջոցին տէրութիւնները, և մասնաւորապէս մեր բարեկամ ֆրանսական ազգը ներկայացնող կառավարութիւնը մեզի հանդէպ անզէն պիտի մնան։ Ելմտական ու տնտեսական հարցերը իրենց յատուկ հասատական ուժ մը ունին. քանի որ մենք օտար տէրութեանց հետ տնտեսական յարաբերութիւններ պիտի ունենանք, շատ բնական բան մըն է որ պիտի ընդունինք անոնց ընելիք իրաւացի պահանջումները։

Այս գործին մէջ պէտք է յարգել ձեւի վերաբերեալ խնդիրները։ Գալով անիրաւ պահանջումներուն, հաւանական չէ որ անոնք մեր կողմէ ընդունուին։ Արդէն տէրութիւններն ալ, կիրակիէն վերջ իրենց կատարած խորհրդակցութեանց միջոցին, սկզբունքով հրաժարած են իրենց կարգ մը անիրաւ պահանջումներէն։

Ամէն բանէ աւելի Մ. Պոմբառի անձնական անվարչագիտութեան երեսէն է որ գործերը այսքան անբնական ու անկանոն ընթացք մը ծաւալ։ Ասոր տարօրինակ արդիւնքներէն մէկն ալ սա է թէ հակառակ անոր որ Անգլիոյ և մեր միջեւ ո՛չ մէկ անհամաձայնութիւն մնացած է, Ֆրանսայի հետ նորանոր անհամաձայնութիւններ ծագած ըլլալու և խորհրդաժողովը այս պատճառաւ ամլութեան դատապարտուած ըլլալու կարծիքը տուող վիճակ մը առաջ եկած է։

Լօզանի մէջ թիւրիմացութեանց և արժանապատուութեան խնդիրներուն առաջ բերած արդիւնքները արդէն քիչ թէ շատ ծանր էին. ուրիշ կողմէ բազմաթիւ խնդիրներ անկախ մնացած ըլլալով, հաշտութեան բանակցութեանց դադարի ենթարկուիլն ալ պէտք է վտանգաւոր նկատել։

Խնդիրն ա՛լ աւելի ծանրացնող կէտը՝ սակաւին ճաւտուրեան բանակցութիւններու ծառունակուած միջոցին. խզումի ճաւանականութիւնը նկատի առնուելով, ճնշումի եւ ցոյցի նպատակով, երկու տէրութեանց կողմէ մեր ջուրերուն մէջ մարտանաւեր ղրկուելու պարագան է։

Այս անխոհեմ ընթացքը բիւլ ստնկեց (գերազանցեց) Լօզանի մէջ գործուած սխալներուն վրայ։ Ասոր հետեւանքով, մենք նախազգուշական պարզ միջոց մը ձեռք առինք և փակեցինք մեր երկու նաւահանգիստները, որոնք մէկ մէկ զինուորական կեդրոններ են, այսինքն զանոնք ծովային ցոյցերու շրջանակէն դուրս հանեցինք։ Թէեւ բնաւ պատճառ մը չկար որ այս խնդիրը չափազանցուէր, սակայն դժբաղդաբար յաւելուածս զայն գէշ կերպով մեկնելու և մեծցնելու և այս պատճառով կացութիւնն ալ երթալով ծանրացաւ։

Գործերուն այս վիճակին մէջ, Ենկիւրիի ռուսական դեսպան Արալօֆ «Եօլսաւո»ի՝ Մուսթաֆա Քէմալ փաշայի հետ տեսակցելու փափաք յայտնելը, եւ դեսպանին ժամ առաջ Իզմիր հասնելուն համար մասնաւոր կառախումբ մը յատկացուիլը, խիստ ուշագրաւ դէպք մը կը կազմէ։

Վաղը և միւս օրը գոց գիրքի մը վիճակին մէջն են և յայտնի չէ թէ ինչ գրուած է այդ գիրքին մէջ։ Լօզանի մէջ Մերձաւոր Արեւելքի հաշտութեան հոգը յղացնը նըշմարուիլ սկսած միջոցին, զայն եռ ձգող և զմեզ ջղայնացնող ճամբայ մը բռնելու յամառող, և պարագային անորոշ հաւանականութիւններով լեցուն ըլլալուն պատճառ տուող տէրութիւնները մեծ պատասխանատուութեան մը ներքեւ կը գըտնուին։

ՍԹԱՄՊՕԼ ԴՕՄԱՆՏԱՆԼԸՂԸՆՏԱՆ

Անատօլը իլէ իէրա էտիլէճէք կայրը րէսմի պիլ ուձուծ փօսթա վէ թէլէկրաֆ մուխապէրաթը համէլէրգ (Սթամպօլ) րաւթա վէ թէլէկրաֆ մէրքէզինտէն կէչէճէք. 15/2/339 սապահընտան իթիպարէն սանսիւրէ թապի թութուլաճագտըր.

2. Մուխապէրաթա թիւրքճէ, ֆրանսըզճա, ինկիլիզճէ վէ իթալիանճա լիսանլարընտան մաատա էլսինէ գուլլանըլմայաճագտըր.

3. Շիֆրէ, մուհիմ վէ միւթէտէլ սէլ իպարէլէր. մուգավէլէլի ֆրզ րաթ վէ իչարաթ իսթիմալ իտիլմէյէճէքտիր.

4. Մէքթուպլար զայէթ օգունագլը, աչըգ պիր իֆատէիլէ վէ իքինճի մասաէլէ մէզգիւր լիսանլարտան պիրինէ պիր իլէ մուհարրէր վէ մուհթէվիյաթ մէքթէպէ մուխթասար օլաճագ տըր.

5. Մէքթուպլար. գ-րֆը աչըգ րինտէ միւրսիլի... անտրէսի միւրսէլի խամէն եազըլը պուլունաճագտըր.

6. Թէլէկրաֆլարտա ային չէրութէ րիայէթ լազըմ տըր.

7. Պալատաքի չէրայէթէ րիայէթ իտիլմէյէրէք եազըլմըշ մէքթուպ վէ թէլէկրաֆլար իմհա իտիլէճէքտիր.

ԵԼԵԿՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ելեկտրական Ընկերութիւնը պատիւ ունի ծանուցանելու իր յաճախորդներուն որ՝ Ընկերութեան պաշտօնէից ինքնութեան թուղթերը փոխուած են 1 Յնվր. 923էն ի վեր։

1923 տարուայ ինքնութեան թուղթերը վարդագոյն են, որոնց վրայ չեղակի մեծ կարմիր գիրերով նշանակուած է տարւոյն թիւը։

Սոյն գարթերուն չհամապատասխանող ինքնութեան թուղթեր կը նկատուին անկանոն և անօրինական որոնց տէրերը անմիջապէս պէտք է ազդարարուին ոստիկանութեան։

Ընկերութիւնը այժմէն ոչ մէկ պատասխանատուութիւն կ'ընդունի այն հետեւանքներուն նըկատմամբ որոնք կրնան յառաջ գալ իր յաճախորդներուն կողմէ սոյն ազդարարութեան նկատի չառնուելէն։

4—2

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Ժամանակացոյց Կ. Պոլսոյ եւ Քիւչիւք-Չէքմէճէի միջեւ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ — ՍԿՍԵԱԼ 1 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1922

ԵՐԹ

Կայարաններ																
Կ. Պոլիս	6.31	7.15	8.00	9.15	10.30	11.45	13.15	14.30	15.45	16.30	17.00	17.30	18.00	18.45	19.30	20.15
Գում Գափու	6.41	7.26	8.11	9.26	10.41	11.56	13.26	14.41	15.56	16.41	17.11	17.41	18.11	18.56	19.41	20.26
Եէնի Գափու	6.45	7.30	8.15	9.30	10.45	12.00	13.30	14.45	16.00	16.45	17.15	17.45	18.15	19.00	19.45	20.30
Սամաթիա	6.50	7.35	8.20	9.35	10.50	12.05	13.35	14.50	16.05	16.50	17.20	17.50	18.20	19.05	19.50	20.35
Եէտի Գուլէ	6.55	7.40	8.25	9.40	10.55	12.10	13.40	14.55	16.10	16.55	17.25	17.55	18.25	19.10	19.55	20.40
Գալէրիէ	—	—	8.28	—	—	12.13	—	14.58	—	—	—	—	—	—	—	—
Զէյթին Պուրնու	7.01	7.46	8.31	9.46	—	12.16	13.46	15.01	16.16	17.01	—	18.01	—	19.16	—	—
Մագրիգիւղ	7.07	7.52	8.37	9.52	11.06	12.22	13.52	15.07	16.22	17.07	17.36	18.07	18.36	19.22	20.06	20.51
Սան Սթէֆանօ	7.17	8.01 ժմն.	8.46 ժմն.	10.02	11.15 ժմն.	12.32	14.01 ժմն.	15.17	16.31 ժմն.	17.16 ժմն.	17.45 ժմն.	18.22	18.45 ժմն.	19.32	20.15 ժմն.	21.00 ժմն.
Քիւչիւք Չէքմէճէ	7.25 ժմ.	—	—	10.10 ժմն.	—	12.40 ժմն.	—	15.25 ժմն.	—	—	—	18.30 ժմն.	—	19.40 ժմն.	—	—

ԴԱՐՁ

Կայարաններ																
Քիւչիւք Չէքմէճէ	—	6.50	—	7.50	—	—	10.20	—	12.50	—	15.35	—	—	—	18.50	—
Սան Սթէֆանօ	6.15	7.00	7.30	8.00	8.30	9.15	10,30	11.45	13.00	14.15	15.45	16.45	17.30	18.00	19.00	19,30
Մագրիգիւղ	6.26	7.11	7.41	8.11	8.42	9.26	10.42	11.56	13.12	14.23	15.57	16.56	17.42	18 10	19.02	19.42
Զէյթուն Պուրնու	6.33	7.18	7.48	8.18	—	9 33	—	12.02	—	14.33	—	17.03	—	18,18	—	—
Գալէրիէ	—	—	—	—	8 51	—	—	12.05	—	—	—	17.06	—	—	—	—
Եէտի Գուլէ	6.39	7.24	7.54	8.24	8.54	9.39	10.54	12.09	13.24	14.39	16.09	17.09	17,54	18,24	19,24	19,54
Սամաթիա	6.43	7.28	7.58	8.28	8.58	9.43	10.58	12.13	13.28	14.43	16,13	17,13	17,58	18,28	19,28	09,58
Եէնի Գափու	6.48	7.33	8.03	8.33	9.03	9.49	11.03	12.18	13.33	14.48	16,18	17.18	18.03	18,33	19,33	20,03
Գում Գափու	6.52	7.37	8.07	8.37	9.07	9.52	11.07	12.22	13.37	14.52	16,22	17,22	18,07	18,37	19.37	20,07
Կ. Պոլիս	7.00	7.45	8.15	8.45	9.15	10.00	11.15	12.30	13.45	15.00	16,30	17.[illegible]0	18,[illegible]5	18,45	19,45	20,05

ՍԱԿԱՐԱՆ

Երկուշաբթի, 12 Փետրուար 1923

Գոցուեցաւ ժամը 4ին

Պետական պարտաթուղթեր			
Միաց. Քօնսօլիտէ	Օ. Ո.	140	—
Ռումէլի Երկաթուղի	»	10	20
Ներքին Փոխառութ. 5%	»	35	—
Բաժնեթուղթեր			
Անատօլու Երկաթուղի 60	»	13	—
Պալիա	»	17	—
Պօմօնթի Ռէխէօն	»	30	—
Պօմօնթի Թուխանն	»	16	50
Պարտաթուղթեր			
Անատօլու Երկաթուղի	Օ. Ո.	11	3[illegible]
» »	»	9	50
Ելեկտրականութիւն 5%	»	4	15
Թիւնէլ 5%	»	4	40
Թրամուէյ 5%	»	4	30
Եգպ. Քրէտի Ֆօնսիէ 1886	»	95	—
» » 1903	»	66	—
» » 1911	»	67	—
Քուբօն	»	2	10
Ձ Ի Ր			
Լոնտոն	Ղրուշ	744	—
Ռումանիա 20 Լէյ	»	16	—
Ֆրանսա Օ. Ո.	Ֆրանք	10	05
Զուիցերիա »	»	3	30
Յունաստան »	Տրախմի	40	—
Հոլանտա »	Ֆլօրին	—	—
Միաց. Նահանգ. »	Սենթ. Տոլար	63	—
Սպանիա	Փէսէթա	—	—
Իտալիա »	Լիրէ	12	80
Գերմանիա »	Մարք 17	000	
Պելճիքա »	Ֆրանք	11	30
Պուլկարիա		102	—
1 Անգլ. Ոսկի	Ղրուշ	744	—
20 Ֆրանս. Ֆրանք	»	205	—
20 Տրախմի (կտրուած)	»	39	—
20 Իտալ. Լիրէ	»	153	—
20 Մարք	»	0	09
20 Քուրօն	»	0	05
20 Լէյ	»	15	20
20 Լէվա	»	20	—
20 Տինար	»	33	—
1 Տոլար	»	161	—
1 Օսմ. ոսկի Օսմ. Պանքա	»	280	—
1 Օսմ. Իսկէնդէրամ	»	695	—
Մէճիտիէ Արժաք	»	60	—

ՇԱՆԺ ՍԱՆԹՐԱԼ

ԿԱՐԵՒՈՐ

1886ի եգիպտական Քրէտի Ֆօնսիէները կ'ապահովագրուին ամորթիզմանի դէմ նպաստաւոր պայմաններով. Շանժ Սանթրալ Քարաքէօյ թիւ 1. Թէլէֆ. Բերա 1126։

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Օրիորդ մը, որ տեղեակ է հայերէնէ եւ թուրքերէնէ զատ, նաեւ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, իտալերէնի եւ յունարէնի, զորս թէ՛ կը խօսի եւ թէ կը գրէ։ Վաճառատան մը կամ գրասենեակի մը մէջ պաշտօն կը փնտռէ նպաստաւոր պայմաններով։ Լաւագոյն երաշխաւորութիւն։ Դիմել՝ անձամբ կամ նամակով Թերթիս Վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Կը փնտռուին Մեծ Նոր գիւղցի Տիկին Միւռոն Ֆիլեան, աղջիկը Տիկին Գայեանէ Վալըրեան և իր երեք զաւակները Տաճատ 18 տարեկան, Մկրտիչ 15 տարեկան, Հայկ Աշոտ 12 տարեկան (Վալըրեան)։ Իզմիրի աղէտէն նախօրեակին մեկնած Ռոտոսթօ, ապա Պուլկարիա, ուրկէ վերջին նամակը տառգուած է Նոյ. 2ին։ Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Ազգ. Խնամատարութեան Տար. Դիւանին։

*** Բնիկ Մարաշցի ուսուցիչ Պ. Յարութիւն Բալեճեանեան 8—10 ամիս առաջ Պէյրութի Ազգ. որբանոցներէն միոյն մէջ ուսուցչութեամբ կը պարապէր. այդ միջոցէն ասդին իրմէ տեղեկութիւն չի կայ։ Կը կարծուի Ամերիկա գացած ըլլալ։ Իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներ թող բարեհաճին իմացնել Կ. Պոլիս Գում գափու Մայր եկեղեցւոյ քարտուղար Աւետիս Փայլակի. կը խնդրուի Ամերիկահայ թերթերէն արտատպել։

*** Աֆիոն-Գարահիսարցի Գրիգոր Վառժապետեանը 13 ամսէ ի վեր մայրը Սըրմայ, մեծ եղբայրը Սարգիս 17 տարեկան և փոքր եղբայրը Միրիճան 7 տարեկան, Վարժապետեան մայրը և եղբայրները կորսնցուցած է Աֆիոն-Գարահիսարէն փախուստի պարագային. լուր ունեցողներէն կը խնդրուի տեղեկացնել Ստեփան Կարագեանի, հետեւեալ հասցէով

Sdèpan Garakian
Kafé Armenien
Haskovo Bulgaria

Տիգրան Վարդանեան (Սվազցի) Տէնիզլիարնակ, որ հիմա Բաթրաս կը գտնուի։ Կը փնտռէ մայրը Ցէժպիկ (Մարիամ) քոյրը՝ Սիրանոյշ Վարդանեան, ամուսնացած քոյրը՝ Երմօն, անոր ամուսինը՝ Գրիգոր Իզմիրլեան և երկու զաւակները Մարի Իզմիրլեան 10 տր. Յարութիւն Իզմիրլեան 7 տր.։ Ասոնք երեք տարի առաջ Տէնիզլիէն աքսորուած են դէպի Կեսարիա և Էնկիւրի, ուրկէ ցարդ որեւէ լուր չէ առնուած իրենց մասին։ Տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի որ հաճին իմացնել Տարագրելոց դիւանին։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ

Օսմ. Ելեկտրական Անանուն Ընկ.եան 5% պարտաթուղթերուն առժամեայ վկայագրերուն փոխանակութիւնը վերջնական արժեթուղթերուն հետ։

Վերոյիշեալ առժամեայ վկայագրերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ՝ այսօրուընէ սկսեալ Ղալաթիոյ Օսմ. Կայս. Պանքայի կիշէներէն սկսուած է փոխանակութիւնը առժամեայ վկայագրերուն վերջնական արժեթուղթերու հետ, որոնք կը կրեն 1 Ապրիլ 1923 կտրօնը եւ համապատասխան թուանշան։ Վկայագիր ունեցողները իրենց առժամեայ գրօշմուած վկայագրերուն հետ պիտի յանձնեն նաև թուաբեալ պօրտրօ մը, մինչեւ 1 հոկտ. 1922ին պայմանաժամը լրացող վճարումներուն համար։

Ասոր փոխարէն և առանց ուրիշ ձեւակերպութեան անոնք պիտի ստանան իրենց վերջնական արժեթուղթերը։

Առժամեայ վկայագրեր ունեցողներուն կը հաղորդուի թէ, Ապրիլ 923էն սկսեալ տոկոսները պիտի վճարուին վերջնական արժեթուղթերէն փրցուելիք կտրօններու փոխարէն։

8—3

Արտօնատէր՝ ԱՐԱՄ ԻՆՃԻՃԵԱՆ
Պատասխանատու Տնօրէն՝ Շ. ՑԱԿՈԲԵԱՆ
Վարչական Տնօրէն՝ ՍԱՐԳԻՍ ԳՕՉՈՒՆԵԱՆ

Տպագր. Մ. ՏԷՐ ՍԱՀԱԿԵԱՆ
Ղալաթիա, Բէրչէմպէզըրպազար, Քէրէսթէճիլէր փողոց, Եյուպի խան։

"ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻ ՁԱՅՆԸ,,ի ԹԵՐԹՕՆԸ (102)

ՌՕԼԱՆ ՏՕՐԺԸԼԷ

ՍԷՆ ՄԱԿԼՈՒԱՌ

ԺԲ.

Իր աչքերը խելայեղօրէն կառչեցան սուրբին։

— Ուրեմն կը հաւատա՞ք, ճշմարի՞տ է, ըսաւ հեւասպառ։

Սէն Մակլուառ իր բոցավառ ակնարկը ուղղեց դատապարտեալին։

— Կը խոստանամ քեզի, ըսաւ, կ'երդնում իմ յաւիտենական փրկութեանս վրայ...։

Դատապարտեալին գլուխը նորէն սկսաւ երերալ եղերականօրէն, ճիշդ ինչպէս եղած էր իր վերաքննութեան դիմումին մերժուած ըլլալը լսելով։

— Նորէն ըսէք ինծի, մրմռաց խեղդուկ ձայնով մը...։ Անգամ մըն ալ խոստացէք ինծի...։

Աֆրիկեցին անոր երկու ձեռքերը իրեններուն մէջ առած էր և իր ձայնը, յուզիչ շեշտերով, մահամերձին կը մարգարէանար կեանքին յաւիտենական ընթացքը։

— Մի՛ հաւատար անոնց որ դժոխքի սպառնալիքը ըրին քեզի, ըսաւ։ Աստուած դահիճ չէ...։ Բու ոճրագործ միլիոնաւոր մարդիկ գործած են քեզի հետ, բոլոր անոնք որ քեզ ծնցուցին թշուառ վիճակի մէջ...։ Մի՛ հաւատար անոնց որ ըսին քեզ թէ մարդ մէկ անգամ միայն կ'ապրի և թէ Աստուած այս միակ փորձին վրայ պիտի դատէ մեզ։ Օրօրանէն մինչեւ գերեզման այդ վտանգալի անցքին աւելի պատասխանատու է ճակատագիրը քան մենք։ Ան է որ կը ծնցնէ մեզ հաւատացեալ կամ անհաւատ, հարուստ կամ աղքատ, տառապեալ կամ նախանձոտ...։ Ցուսա՛, որդեա՛կ իմ, պիտի վերապրիս...։ Ոչ մէկ զէնք չի կրնար հասնիլ ու ո՛չ մէկ երկաթ չի կրնար մխուիլ այն երկնային շունչին, զոր դուն կը կրես քու մէջդ...։ Մեռելները մեռած չեն...։

— Նորէն ըսէք, նորէն ըսէք, կը պաղատէր Լուի, երկչոտ տղու մը պէս որ օրօրուիլ կ'ուզէ։

Ծերունիին ձեռքերը սկսած էին դողալ դատապարտեալին ուսերուն վրայ։

— Գոցէ՛ աչքերդ, ըսաւ, վեհանձն, մեծահոգի մահը կը մօտենայ...։ Դուն պիտի միանաս այն հոգիներուն, որոնք կը տատանին մեր շուրջը, կը տրանջան հովին մէջ, շշիւն կը հանեն տերեւներուն մէջ, ու երբեմն գիշերները կը թափառին այն լուռ տուներուն մէջ, ուր երազներ կը տեսնուին...։ Ցետոյ, քու հոգիդ երկիրին միացնող կապերը իրարու ետեւէ պիտի խզուին...։ Այլեւս երկու յիշատակ միայն...։ Այլեւս մէկ յիշատակ, զոր հովը կ'օրօրէ...։ Վերջապէս այլ եւս ոչինչ, մոռացութիւնը, մեծ հանգիստը, երկնային ոլորտներու մէջ...։ Եւ յանկարծ ստուերը կը պատռի, յարութիւնն է անիկա, յաւիտենական հրաշքը...։

Փոքր Լուի յանկարծ ցնցուեցաւ։ Փաղոցին մէջ չորաչուք աղմուկ մը...։ Կառք մը կը պարպէին...։ Անմիջապէս հասկցաւ։ Գլուխը ուսերուն մէջ խոթած էր և սուրբին կը նայէր զարհուրած խոշոր աչքերով, բերանը կծկուած ծամածռութեամբ մը, որ այտը կը փոթթէր։ Փորձեց ոտքի ելլել, բայց ոյժ չունեցաւ և կծկուեցաւ Մակլուառ Տիւպուաի մօտ, աղմուկ մը յարուցանելով շղթաներովը, որոնք իրարու կը զարնուէին։ Սուրբը, հագիւ ձեռքը անոր ուսին դրած, ծունգի բերաւ, յետոյ ինք ալ ծնրադրեց անոր քով։

— Խօսէ՛ Աստուծոյ, ըսաւ։

Խորհրդաւոր վրդովում մը պաշարեց պահապանները։ Անոնք բանի մը կ'սպասէին...։ Կը նայէին, բայց իրենց աչքերուն առջեւ ամպ մը ունենալով, սիրտերնին սեղմուած։ Դուրսի աղմուկները այլ եւս չէին հասներ իրենց։

Մակլուառ Տիւպուա քիչ մը մէկ կողմ հակած էր, դէմքը դէպի երկինք վերցուցած ու թեւերը տարածած։ Այլ եւս բան մը չէին տեսներ խցիկին մէջ։ Այն ատեն իրենց այնպէս թուեցաւ թէ տարտամ լոյս մը կ'երեւէր ճերմակ գլխին շուրջ, թէ ամէն բան կը կորսուէր ստուերին մէջ և թէ ուրիշ բան չէր մնար այլ եւս, բայց եթէ այդ ճանչցաւոր դէմքը։

Ցետոյ, միենոյն ատեն, կարծես թէ հրամանի մը վրայ, նայեցան անոր ձեռքերուն։ Այս անգամ վեր ցատկեցին, դեռ դեղին կտրած, ծունկերնին դողդղալով...։ Հոն, անոր ափերուն մէջ կը տեսնէին երկու կարմիր նշաններ, երկու արիւնալից ծակեր, երկու հետքեր գամերու։ Սպիները...։ Եւ երբ աչքերնին դարձուցին դէպի անոր դէմքը, նոր ճակտին վրայ տեսան փայլիլը կարմիր կաթիլներու։ Արեան քրտի՛նքն էր ան...։

Այլ եւս շունչ չէին առներ։ Չէին համարձակեր իրարու նայիլ։ Պաղ ձեռքով մը հանեցին իրենց գլխարկը և ծռեցին իրենց վիզը։ Սարսուռը, որ կը յուզէր զիրենք, կը դողդոջէր նաև իրենց գլխին մէջ, ուր գաղափար մը գոյութիւն չունէր։ Սակայն, հրաշալի կերպով, իրենց մանկական աղօթքները յիշեցին և իրենց խօսքերը միացան այն մարդուն խօսքերուն, որուն հոգեւարքը կ'սկսէր։

«... Մեղայ խորհրդով, բանիւ և գործով, մեղայ, մեղայ»։

Բանտին առջեւ կը լսուէր որ պաշտօնեաները կը բարձրացնէին տախտակները։

***

Կառափնատը մութ կարմիր գոյն մը ունի։ Դանակը հազիւ կը տեսնուի։ Օգնականներէն մին իր լապտերով կը լուսաւորէ կառափնատը։ Լոյսը կը բարձրանայ, կ'իջնէ, պատին վրայ կը վազէ, մութին մէջ կը կորսուի...։

Մօտը, քառուղիին մէջ, բազմութեան աղմուկը կը լսուի։ Բանտին մութ կամարին տակ, սիկառի ծայրեր կը վառին և կը մարին։ Արդէն մարդ կայ հոն։ Չեն համարձակիր բարձր ձայնով խօսիլ։ Կը փսփսան։

Օգնականները, անտարբեր, տախտակ մը կը զամեն աղմուկով։ Ամէն ոք կը խորհի։

— Շատ աղմուկ կը հանեն։ Անիկա պիտի լսէ...։

Բայց ոչ ոք կը համարձակի ըսել ասիկա։ Կ'ամչնան։

Ստուերներ կ'երթան, կուգան։ Ցետոյ կանգ կ'առնեն, կը համախմբուին։

(Շար.)